

133871. Mille laenuka arv

**EESTI KEELES
TARVITUSEL
OLEVATE
VÕÕRAKEELSETE
SÕNADE**

SÕNASTIK.

KOKKU SEADNUD LEONHARD SÕERD.

VÄLJAANDJA

KIRJASTUS

TALLINN.

1923 a.

A. Raudsep'a trükk, Tallinnas.

EESTI KEELES
TARVITUSEL OLEVATE
VÕÕRAKEELSETE
SÕNADE
SÕNASTIK.

KOKKU SEADNUD LEONHARD SÔERD.

VÄLJAANDJA
KIRJASTUS „REKLAM“, TALLINNAS, 1923.

A 5382.

16626

L 14550830

Väljaandja poolt.

Kuna meil, Eestis, tarvitusel olevate võõrakeelsete sõnade uputusest ülepääsemiseks senini mitte midagi ära tehtud ei ole, tuleb oletada, et ajalehe ja kirjanduse lugejate ringis tarvidus võõrakeelseid sõnu äraseletava sõnastiku järele on piiramata suur.

Sellele nõudmisele vastu tulles, püüame käesoleva sõnastiku ilmutamisega lugejaid tarvitusel olevate võõrakeelsete sõnade uputusest päästa.

Leiab see väljaanne sooja vastutulekut ja nõudmist lugejate ringis, ilmub järgmine väljaanne kõige lähemal ajal juba suuremal ja täielikumal kujul. Käesoleva väljaande müügile laskmisega on püütud lugejate esialgseid nõudeid rahuldades ära näha, kui suur vajadus meil nimetud sõnastiku järele õieti on. On meie eeldamine õige ja on lugejate ringkonnas nõudmine sarnase sõnastiku järele elav, ei ole meil järgmise, juba täielikuma ja suurema väljaande müügile laskmisega põhjust viivitada.

Kirjastus „REKLAM“.

Järeldrükk ja tõlkimine ilma
väljaandja loata keelatud.

Saatesõna.

Eesti kirjandus on viimaste aastate kestel märgatavalt edusamme teinud. On püütud sarnaneda Euroopa kultuurriikidega, et asetada enda kirjanduse väärilisena nende omade kõrvale.

See progressiivne võidukäik on toonud aga enesega ka terve rea harilikule tänapäeva kirjanduse lugejale raskelt seeditavaid uuendusi ühes, eestkätt terve seeria võõrakeelseid sõnu, milliseid on külitud moodsas trükisõnas — viimasest ajalehest kuni uuema romaani — iga kolmandama rea vahele.

Välismaail, kus igasuguste võõrakeelsete sõnade tarvitamine võib olla veel rohkem juuri on ajanud kui meil, on sarnaste sõnade äraseletamiseks kümnetes väljaannetes sõnastikka trükitud, kuna meie raamatuturg sel alal mitte midagi ära pole suutnud teha, ning meie lugejad kahjatsemisväärt seisukorda on asetand.

Käesoleva sõnastiku väljaandmisega on püütud seda puudust nii palju kui võimalik kõrvaldada ning kõige hädalisemaid nõudeid rahuldada, sest sõnastikus on ainult need sõnad ruumi leidnud, millede seletamine on esimisele plaanile asetud. Peasihiks on käesoleva sõnastiku ilmutamise juures olnud laiemale kirjanduse ja ajalehe lugejate hulgale ettetulevate võõrakeelsete sõnade üle seletust anda.

On sõnastiku väljaandmisega see tagajärg kätte saadud, on minul minu töö vaev tasutud, ning mina olen oma töö tagajärgedest täiesti rahuldatud.

L. Sõerd.

Tallinnas,
Jaanuar 1923.

Lühendused.

pr.	Prantsuse keelest
kr.	Kreeka „
lad.	Ladina „
araab.	Araabia „
itaal.	Itaalia „
saks.	Saksa „
ingl.	Inglise „
hisp.	Hispaania „
holl.	Hollandi „
port.	Portugaalia „
jaap.	Jaapan „
v.	vaata „

A

- á**, igaüks, iga ühe eest, pealt; näituseks: kolm naela á 20 marka, s. o. iga naela eest 20 marka jne.
- Aadress**, pr. 1) Pealkiri kirjaümbriku ehk postisaadetuse peal; 2) kirjalik tervitus, õnnesoov, tänu ehk kaastunde avaldamine kellegile isikule ehk asutusele.
- Aaria**, itaal. Tundeline laul ühele häälele muusika saatel.
- Abashur**, pr. abat-jour. Lambikate, lambivari.
- Abatiment**, pr. Teatri kahevõitlus, sõjaväe võitlus näitelaval.
- Abdikatsiooniline akt**, lad. Akt, kus riigivalitseja paneb enda kohused maha ja ütleb ennast troonilt lahti.
- Abiturient**, lad. abituriens - kasvandik. Keskkooli lõpetaja.
- Abonent**, pr. abonne. Kindla maksu eest millegi alaline tarvitaja, näit. telefoni abonent, s. o. telefoni tarvitaja jne.
- Abort**, lad. Kunstlikult väljakutsutud enneaegne sünnitamine.
- Absolute**, lad. absolvere. Täielik, põhjalik, piiramata.
- Abstraktne**, lad. abstractio. Mõtteline, ainult mõttes olev.
- Aburd**, lad. absurdus. Ebaõige, mõtteta, rumal, lollus.
- Abt**, port. 1) Katoliigi kloostri juhataja; 2) katoliigi pastori aunimi.
- Adjutant**, lad. 1) käskude täitja ohvitser väeosa ülema juures; juhatab ka ühtlasi väeosa rea jaoskonna kantseleid; 2) otsekoheste käskude täidesaatja ametnik ministri juures.
- Administratsioon**, lad. administratio. Valitsus, juhtiv orgaan.
- Adoptiiv**, lad. adoptivus. Adoptiiv- laps- kasulaps; adoptiiv- vanemad- kasu- vanemad.
- Afish**, pr. Seltskondliste lõbustuste, nagu: pidude, tsirkuse jne. kuulutus.
- Aforism**, kr. Lühidalt ja selgelt öeldud mõte, tabav märkus.

- Afrodite** — kreeka mütooloogias: merevahust sündinud armastuse ja iluduse jumalanna (vaata Veenus).
- Agent**, lad. Isiku, ühisuse ehk valitsuse poolt volitatud isik.
- Agitaator**, lad. üleskihitaja, millegi tegevusele avatleja.
- Agiteerima** — üleskihitama, tegevusele avatlema.
- Agonia**, kr. agonia. Surmaeelne kannatus.
- Agronom**, kr. agros põld, ja nomos-seadus. Kõrgema haridusega põluteadlane, põlluharija.
- Akadeemia**, kr. Erihariiduslise eesmärgiga kõrgem õpeasutus.
- Akantoloogia**, kr. akantha — terav murumätas, ja logos- sõna. Teravmõtete, epigrammide kogumine.
- Akies**, kr. Naise sigimatus.
- Akkomponeerima**, pr. Laulu saatma muusikariistal.
- Akkord**, pr. accord. Õige ja harmooniline muusikaliste helide ühinemine.
- Akrobaat**, kr. Turnija, kes turniriistadel igasuguste kaelamurdvate etteastetega esineb.
- Akromonogramm**, kr. Luuletus, mille iga järgnev värss algab eelmise värssi lõputähtedega.
- Akromonosillabiin**, kr. Luuletus, mille iga järgnev värss algab eelmise värssi lõpulausega.
- Aksioom**, kr. axioma. Tõde, millele tõendusi tarvis pole.
- Akt**, lad. 1) Töö, tegevus; 2) iseseisev jagu, vaatus näidendis; 3) ametlik paber.
- Aktiive**, lad. activus. Tegevalt millegist osavõtja, töökas.
- Aktsent**, lad. accentus. Väljarääkimine, keelemurre.
- Aktsia**, pran. action. Osatäht rahaline osa ühes mingis ettevõttes, mis annab õiguse omandada osa puhaskasust, vastavalt sissemakstud summale.
- Aktsiis**, pr. Riigi heaks võetav maks omamaale laialisaadetud kauba (tubakasaaduste, viina jne.) pealt.
- Aktsionäär**, pr. actionnaire. Aktsiate omanik tööstuslikes ehk kaubanduslikes ettevõttes.
- Aktuaalne**, pr. actuallite. Tõeluline.
- Akusheer**, pr. Sünnitamise juures viibiv arst, sünnitusarst.
- Akustika**, kr. kuulmine; kuulmise, häälte õpetus.
- Akvarium**, lad. Veenõu kalade ja veekasvude elushoidmiseks.

- Akvarell**, pr. aquarelle. Vesivärvidega joonistus paberil.
- Ala**, pr. Kombel, maitse järele; näit. á la Pariis, s. o. Pariislaste kombe, maitse järele.
- Alarmeerima**, pr.-saks. Ärritavaid kuulujutte laiiali laotama, ärritust sünnitama.
- Alarmist**, pr. Ärritavate kuulujuttude laiiali laotaja, ärrituse sünnitaja.
- Album**, pr. Raamat ehk vihk luuletuste sissekirjutamiseks, joonistuste tegemiseks, markide kleepimiseks jne.; ka poogitud raamat päevapiltide ja postkaartide mahutamiseks selleks määratud avaustesse.
- Allee**, pr. Tänav, tee, mille mõlemale poole puud on istutud.
- Allegooria**, kr. 1) Mõistussõna, õpetussõna; 2) mõttes oleva mõiste kehastamine, kehalikku kujusse asetamine.
- Allitteratsioon**, lad. littera — kirjatäht. Umbhäälikute kordumine värsiridade algul.
- Alma Matera**, lad. Ülikool, kui vaimline ema.
- Alfa beet**, esimestest kreeka tähestiku sõnadest alpha ja beta. Tähestik; kirjatähtede järjekord.
- Amfiteaater**, kr. amphitheatron. Teaater, mille lava asub keskel ümber ringina. ning publikumile määratud istekohtade ringi ümber, sealjuures iga tagumine isterida eelmisest kõrgemal. Piltlikult: meie tsirkus.
- Amnestia**, kr. Armuandmine valitsuse poolt kurjategijale.
- Amulett**, lad. Ebausklikute inimeste poolt kaelas kantav kaitsemärk, mis neid, nagu nad ise usuvad, igasuguste õnnetuste ja haiguste vastu kaitseb.
- Amur**, pr. Armastuse jumal, Marsi ja Veenuse poeg.
- Analoogiline**, kr. analogia-sarnasus. Sarnane, kokkuminev.
- Analüüs**, kr. analycim. Kindlaks tegemine, järeluurimine.
- Anarkia**, kr. anarchia. Ilma valitsuseta, valitsusvastane; püüe moodustada ilmakorda ilma valitsuseta, kus igaüks omapead võiks talitada.
- Anarkist**—anarkia poolehoidja, radades käija.
- Anatoomia**, kr. anatome. Inimese kehaosade õpetus.
- Anatoomiline teater**, koht, kus surnukehi lahti lõigatakse.
- Androfoobia**, kr. Naise haiglane põlgustunne, kartus mehe ja abielu vastu.

- A**ndroliit, kr. Kivistanud jäänus inimesest.
- A**ndromania, kr. Meheotsimine, haiglane, ülemäärane sugutung nais-terahva juures.
- A**nektoot, kr. Huvitavaljalajutukene, huvitava juhtumise kirjeldus.
- A**ngasheerima, pr. engager. 1) Näitlejat etendusest osavõtmiseks näitelavale paluma; 2) daamitantsule paluma.
- A**nnuleerima — ära muutma, maksvusetaks tunnistama.
- A**nonüüm, kr. anony-mas. 1) ilma allkirjata, tundmata; 2) anonüüm aktsia selts, — selts, kus aktsionärid teadmata.
- A**ntagonism, kr. anti-vastu ja agonixomai — mina võitlen. Vaenulikkus; vastuvõitlus, vastutegutsemine vastase kahjuks.
- A**nti, kr. anti — vastu. Tarvitatakse sõnadega ühiselt vastuseisu, vastuoleku tõenduseks.
- A**ntiik, lad. antiigus — vanaaegne. Vanaaegne.
- A**ntipaatia, kr. antipatheia. Põlgtustunne, poolehoiu vastand.
- A**ntipood, kr. Kahe vastu seisvate maakerapoolte elanikud, kellele jalad maakera läbilõikes teineteisele vastuseisavad.
- A**ntrakt, pr. entr acte.
- Vaheaeg kahe etenduse vahel teatris jne.
- A**ntropofobia, kr. anthropos — inimene, ja phobos — hirm. Kartus inimeste ees, vihatunne nende vastu.
- A**ntropoloog, kr. anthropos—inimene, ja lego—räägin. Inimese uurija.
- A**ntropomorfitseerima, kr. anthropos — inimene, ja morpho — ettekujutama. Jumalat inimese mõistusega ettekujutama kõigi inimlike pahe-dega.
- A**nüüsm, pr. Mõtteteaduse õpetus, mille järele inimese vaim, kui elu algus, moodustab terve elu hallika ning juhib tervet elu orgaani.
- A**nüüst, kr. Anüüsmi radades käia, selle õpetuse poolehoidja.
- A**paatia, kr. apatheia. Tundetud, loidus, ükskõikus.
- A**plodisment, pr. applausissement. Käte plaksutamine heameele väljendamiseks.
- A**plomb, pr. Iseenda peale kindel, suurekuraasiga.
- A**poloogia, kr. apologethail — kaitsema. Kellegi ehk millegi kaitsemine sõnas ehk kirjas.
- A**popleksia, kr. Päikese piste.
- A**ppellatsioon kaebtus, lad. appellatio. Asjakohane kaebtus kõrgema

- astme kohtule madalamal astmel seisva kohtu otsuse peale.
- A propos**, pr. Ühes sellega; õigel, parajal ajal; kuid siiski.
- Arbiiter**, pr. Vahekohtunik, vahemees.
- Arest**, pr. 1) Vabaduse võtmine, vahi all pidamine, vangimajja paigutamine; 2) varanduse aresti alla panemine — õiguse võtmine tema üle valitseda, ära müüa jne.
- Argument**, lad. argumentum. Tõendus, tõenduse alus.
- Arheoloogia**, kr. arhaios — vanaaegne, ja logos — sõna. Vanavara korjamise teadus, eriti eelajaloolisest ajajärgust.
- Arhiiv**, lad. archivum. Ametkonna ehk asutuse lõpetatud tööde ja paberite hoiukoht.
- Aritmeetika**, kr. Arvuteadus.
- Aroom**, kr. aroma — juured. Hea lõhn.
- Arteeria**, kr. Veresoon, mis verd terve organismi ulatuses laiali saadab; seisab südamega otsekoheses ühenduses.
- Artist**, lad. 1) Näitleja, moosekant, kunstnik; 2) inimene, kes millegis täiuseni arenenud.
- Assigneerima**, lad. assignare. 1) Millegi otsarbeks raha määrama;
- 2) pangas hoiul olevat raha väljakirjutama.
- Assotsiatsioon**, lad. associatio. Mitme isiku ühinemine teatud tagajärgede kättesaamiseks.
- Astroloogia**, kr. Keskaaja täheteadus, mille järele inimese tulevikku ettekuulutati.
- Astronoomia**, kr. Täheteadus.
- Ate**, kreeka mütoloogias viletsuste jumalanna, kes avatles inimesi kuritegudele.
- Ateist**, kr. atheos. Jumalasalgaja.
- Attestaat**, lad. attestatio. Ametkohast isikule väljaantud tunnistus teenistuse üle jne.
- Audients**, hisp. audientia, sõnast audire — kuulama. Ametlik külaskäik valitseva isiku juure. Piltlikult: Soome saadik tegi audientsi meie riigivanemale.
- Autobiograafia**, kr. autos — ise, bios — elu, ja grapho — kirjutama. Iseenda kirjutud elulookirjeldus.
- Automaat**, kr. automatus. Isetegija, iseenda jõul töötaja.
- Autonoomia**, kr. autos — ise, ja nomos — seadus. Riigiüksusele, osale või linnale antud õigus iseenda seadustega valitseda.

- A** u t o r, lad. Kirjanik, luuletaja; raamatu kirjutaja; kunstitöö looja.
- A** u t o r i t e e t, pr. autorité. Tarkusest, teadmisest omandatud mõju, tähtsus.
- A** u t o r k i a, kr. autorkeia — enesega rahul. Seisukord, milles tunneb inimene enese õnneliku ja enesega täielikult rahul olevat.
- A** v a n g a r d, pr. Sõjaväe laagri eelseisukohad, valvepost vaenlase äkilise pealetungimise ärahoidmiseks.
- A** v a n s, pr. avance. Raha ettemaksmine.
- A** v a n t ü r i s t, pr. Juhtumiste otsija.
- A** v e — Maria, lad. Katoliiklaste palvesõnade algus. Ümberpanekus tähendab: ole tervitet, Maria.
- ## B
- B** a g a s h, pr. Reisu tarbeasjad, mis teekonnale kaasa võetakse.
- B** a c h u s, lad. Mütoloogiline viinajumal vanade kreeklaste usus.
- B** a k t e e r i a d — haigused, lõpmata väiksed, ainult suurekstegeva klaasi läbi nähtavad.
- B** a l a n s, pr. balance, sõnast balancer — kõikumama. Tasakaal.
- B** a l a s t, ing. Laeva täide, raskus, mis laeva põhja pannakse, kui laev koormast vabaneb ja merele läheb, hädaohu ärahoidmiseks, millesse võib tühi laev oma kerguse pärast tormi käes sattuda.
- B** a l e t t, kr. Tants, milles mõte, tunne väljendub.
- B** a l l a a d, itaal. Lüüri- lise ehk eepilise sisuga luuletus, millega muinasjutte edasi antakse.
- B** a l l, pr. Peenem tantsupidu.
- B** a l — masqué, pr. Maskeraad-ball, tantsupidu, kuhu pidulised maskides ja maskeraad-riietes ilmuvad.
- B** a l l o t e e r i m a, pr. Kuulikestega hääletama.
- B** a l s a m, araab. Hea lõhnaline puu-õli.
- B** a l s a m e e r i m a — Surnukehi balsamiga sisse võiaama, mis hoiab surnukeha mädanemise eest ja jätab talle tema endise kuju kauemaks ajaks alles.
- B** a n a a l n e, pr. 1) Igapäine, labane; 2) alatu.
- B** a n a a n, hisp. Lõunamaa puuvili; söögiks kõlbulik, maitsev.
- B** a n d a s h, pr. Side, mis haigete kehaosade ümber pannakse.
- B** a n k r o t t, itaal. Maksu- jõuetus, maksuvõimetus.

- B a n d e r o l l**, pr. bande-
role. Tolli- ehk aktsiisi-
valitsuse pabeririba kau-
bapaki ümber, tunnus-
märgiks, et selle kauba
pealt on tolli- ehk aktsii-
siraha sissenõutud.
- B a n k e t t**, pr. Ühiskonna-
riigitegelase ehk mõne
tähtsa päeva auks toime-
pandav pidustus.
- B a r b a r i s m**, kr. barba-
rismus. Toorus, metsi-
kus.
- B a r j e e r**, pr. Hobuste
võiduajamisel ettepanda-
vad takistused, milledest
hobused üle peavad hüp-
pama; üldse mingisu-
gune takistus, tõke tee
peal, nagu: aed, maha-
langend puu jne.
- B a r o m e e t e r**, kr. Ilma-
näitaja.
- B e b y**, ing baby. Nukk,
väike laps.
- B e l l e s t r i s t i k a**, pr. bel-
les — lettres. Ilukirjan-
dus, nagu: romaanid,
novellid, jutustused jne.
- B e n e f i s**, pr. bënëfice.
Tuluõhtu. Teatri eten-
dus, mille sissetulek ühe
näitleja, s. o. tuluõhtulase
kasuks läheb.
- B e n e f i s i a n t**, — tulu-
õhtulane; näitleja, kelle
kasuks tuluõhtu toime
pandud.
- B e n g a a l**, — segu, mis
annab põletamisel heleda
värvilise tule.
- B e n g a a l i t u l e d** — ilu-
tuled.
- B e n u a a r**, pr. Teatri
loshe, pörandaga ühe
kõrgusel.
- B e r e i t o r**, saks. reiten —
sõitma. Ratasõidu kuns-
tis arenenud isik; ratsa-
õidu õpetaja; hobuste
väljasõidutaja.
- B e s e e**, pr. Küpsis muna-
valgest, suhkrust ja koo-
rest.
- B e t o o n**, pr. Tsemendi,
liiva ja kiviprügi segu,
kövenedes omab kivi
vastupidavuse.
- B i b l i o m a a n i a**, kr. bib-
lion — raamat, ja mania
— kirk. Tung raamatute
järele, iseäranis harud-
lasta eksemplaaride kor-
jamine, kuid ilma et neid
ise tarvitaks.
- B i i b l i o t e e k**, kr. Raa-
matukogu.
- B i i s o n**, holl. Põhja-Amee-
rikas leiduv metshärg
kүүru ja lakaga.
- B i o g r a a f i a**, kr. bios —
elu, ja graphein — kirju-
tama. Elulookirjeldus.
- B i s k v i i t**, pr. Küpsis mu-
nadest, sukrust ja jahust.
- B i s**, lad. — kahekordselt.
Bis, bis, bis! karjutakse
teatris, kontserdil jne.,
kui soovitakse etteaste
kordumist.
- B l a n k e t t**, pr. Valge pa-
berileht äri, ametasutuste
templiga nurga peal.
- B l o k e e r i m a**, pr. blo-
gade. Kindlust või sada-
mat sissepiirama, lõiga-
tes vaenlase läbipääsu.

- Boikott.** — Vihavaenu alla kuulutamine; näit. töölised kuulutavad vabriku boikoti alla, s. o. nad panevad ta terve tööliste kogu viha alla, lõpetades seal töö ja läbikäimise.
- Bokaal,** itaal. Pikakaeline veiniklaas, mida ülemale, seda ikka laiemaks minev.
- Bonne,** pr. Haritud lapsehoidja.
- Botanika,** kr. Taime-teadus.
- Bravo,** itaal. Hüüe: hüva, kena.
- Bravissimo,** itaal. Kõige parem, kõige kenam.
- Bresent,** pr. Veekindel riie, purjuriie.
- Brilljantiin.** — Kosmeetiline juukseväär, seisab koos glytseriinist, kastoor õlist ja piiritusest; annab juukstele ilusa, sileda väljanägemise.
- Broshüür,** pr. Eraldi raamatuna trükitud isenesest väike kirjatöö.
- Brutto,** itaal. Kauba kaal ühes pakkimise materjaliga (v. netto).
- Bulvaar,** pr. boulevard. Liivaga tasandatud puies-tee, rahva jalutuskoht.
- Börse.** — rahaturg, koht kus väljamaa rahadega kaubeldakse; töö-börse, — koht, kust tööd-teenistust leidub, ja vaba tööjõudu võib saada.
- Büllettiin,** pr. bulletin. Lühikene teadaanne üldiselt huvitava asja ehk juhtumise üle.
- Büroo,** pr. bureau. Ametasutuse kantselei, kust rahvale igasuguseid teateid antakse, näit. aadress büroo jne.; tehnika büroo — koht, kust tehnilist tööjõudu võib saada ning tehnilisi töid lasta teha jne.
- Bürokratism,** pr. Kantselei vool riigivalitsuses, kus kõik võim ametnikkude kätte on koondatud.
- Bürokraat,** pr. Riigiametnik, bürokratismi radades käija.
- Büromania,** pr. bureau — büroo, ja kr. mania — kirk. Tung igapäevast elu kantselei järjekorras sisse seada.

D

- Daaam,** pr. 1) naisterahvas heast seltskonnast; 2) abielunaine.
- Dantist,** pr. dantiste. Hambaarst.
- Darvinism.** — Teadusmehe Darvini õpetus, mille järele loetakse kõik maakeral elav ja eluta loodus ning olevused ise-

- enesest arenenuks loodusjõu loomulikul mõjul.
- Darvinist.** — Darvini õpetuse poolehoidja.
- Datism,** kr. Ebaõige võõrakeele väljarääkimine.
- Datum,** lad. Kuupäev kirjas ehk ametlikul paberil, millal viimane kirjutatud.
- Debet,** lad. Raamatupidamises „võlg“, saada olev võlg; äri- ehk raharoomatu vasem pool, kuhu kirjutakse sissetulek.
- Deblokeerima,** pr. debloquer. Kindluse või sadama piiramist lõpetama. (v. blokeerima).
- Debütant,** pr. debutant. Esimest korda publikumi ees avalikult näitelaval ülesastuv näitleja.
- Deduktiivne,** — üks mõtteisest järeldatud loogilisel alusel.
- De facto,** lad. Tõepoolest, tõeluliselt.
- Defitsiit.** lad. 1) Puudujääk; 2) väljamineku ülekaal sissetulekust.
- Defleksioon,** lad. deflectio. Valguse kiirte kõrvale juhtimine loomulikust langemisest.
- De gustibus non est disputandum,** lad. Vanasõna: maitse üle ei vaielda.
- De jure,** lad. Oigustatult, seaduslikult.
- Deka,** kr. Kümme, kümnekordselt.
- Dekagramm,** kr. kümme grammi (v. gramm).
- Dekadent,** pr. Nüüdisaja kunstivoolu edustaja, kes tahaplaanile asetab kõik senised kunsti vormid ja tingimised.
- Dekaliiter,** kr. Kümme liitert (v. liiter).
- Dekameeter,** kr. Kümme meetert (v. meeter).
- Deklamatsioon,** lad. declamare. — Kõvasti rääkima. Ilulugemine.
- Deklaratsioon,** lad. declarare. Sõna deklaratsioon tarvitakse poliitilises ja kaubanduslikes elus, tähendab — kuulutus või teadaanne.
- Dekoltee,** pr. Naiste pluuslahtise kaelusega; ka sarnase moe nimetus.
- Dekoratiivne,** lad. Väliselt ilustav.
- Dekoratsioon,** lad. decor — ilustus. Näitelava ilustatud tagaseinad, kokkukõlas näidendi sisuga ning kohaga, kus näite-tegevus sünnib.
- Dekreet,** lad. Käsukiri, määrus.
- Delegatsioon,** lad. delegare. Saadikute kogu.
- Delikaatne,** pr. Örn, viisakas, peen; ettevaatlikku, tähelpanelikku ümberkäimist nõudev.
- Demagoogia,** kr. Rahvajuhtimine, rahva poolehoidu võitmine suurte lubamiste abil, mida aga kunagi ei täideta.

- Demoblisatsioon, pr. demoblisier. Sõjaväe rahujalale seadmine.
- Demokraatiline, kr. Rahvalik, kus valitsemine rahva enese käes.
- Demonstratsioon, pr. Esinemine, näitamine, äraseletamine.
- Demonstreerima, pr. demonstrare. Esinema, näitama, äraseletama.
- Demoralisatsioon, pr., lad. moralis. Kombeline langemine.
- Dennuntseerima, lad. denunciare. Kohtu ees kaebama, ettekandma.
- Deposiitor, lad. deponitor. Riiete, väärtasjade jne. laenuleandja.
- Deputaat, lad. deputatum. Volinik, rahvaesitaja, määratud ehk valitud.
- Desertiir, pr. désertier. Väejooksik.
- Desuur, pr. Öö-päeva järjekorraline ametikandmine.
- Deskriptsioon, lad. descriptio. Kirjeldus.
- Despot, kr. 1) Piiramata valitseja; 2) inimene, kes ei tunnista peale iseenda tahtmise mingisuguseid seadusi.
- Dessant, pr. descante. Laeval kohale jõudnud sõjavägede maandumine.
- Destilleeritud, lad. Ümberaetud, puhastud; näit. destilleeritud piim, vesi jne.
- Detaail, pr. Jagu, üksik osa.
- Detaalne, pr. détail-jagu. Üksikasjaline.
- Detsigramm, pr. $\frac{1}{10}$ grammi.
- Detsiliiter, pr. $\frac{1}{10}$ liitert.
- Detsimaal, lad. 1) kümnendik; 2) detsimaal kaalud — kümnendik kaalud, kus vihid kaalutavast kaubast kümme korda kergemad.
- Diagnos, kr. Haiguse kirjeldus.
- Diagram'm, kr. Joonistus millegi piltlikuks tõenduseks, seletuseks.
- Dialektika, kr. Vaidluse oskus.
- Dialoog, pr. dialogue. Kahekõne.
- Diaameeter, kr. Õige joon, mis läheb ringi keskohast, tsentrist läbi, ja jagab ringi kaheks ühesuuruseks pooleks.
- Diamorfosa, kr. Hari-dus; püüe hariduse poole.
- Diana, lad. Rooma mü-toloogias: neitsilikkuse' metsade, jahi ja kuu kaitsejumalanna.
- Didaktika, kr. Pädagoogika, õpetuse teadus; õpetlik.
- Diferent, lad. 1) Vahe kauba tellimishinna ja päralejõude hinna vahel.
- Diffamatsioon, lad. Häbistav teade ajalehes mõne isiku kohta.
- Differentsiaal, lad. Vahe, vahettegev.
- Dixi, lad. Rooma oraatori kõne lõpuvorm; mina üt-

- lesin, s. o. mina oten rääkinud, lõpetan.
- Dilettant**, itaal. dilet-tante. Asjaarmastaja mingisuguses kunsti või teaduseharus.
- Dilemma**, kr. 1) Oma-pärane mõtteväljendus, kus kaks teineteisele vastukäivat seisukorda annavad ühe ja sellesama tagajärje; 2) Valiku tarve kahe isesuguse arvamise juures.
- Diplomaatia**, pr. diplomatie. Selle sõna all mõistetakse riikide ametlikku läbikäimist kirjalikult ehk suusõnal.
- Diplomaat** — riigiesitaja, kes diplomaatilises läbikäimises enda riiki esitab. Üldse inimene, kellel peen arusaamine ja orientatsioon.
- Diploom**, kr. Tunnistus mingisuguse õpetlase, teadusemehe astme peale, õpetliku seltsi liikmeks vastuvõtte üle jne.
- Direktor**, lad. Asutuse, kooli, seltsi, vabriku jne. juhataja.
- Dirishöör**, pr. Muusikakoori juht, kapelmeistri abi; orkestris mängib esimest viiulit.
- Dispashöör**, pr. Meresõidul rikkiläinud kaubaväärtuse hindaja.
- Dissonans**, lad. dissonantia. Nisuguse kahe muusikalise tooni ühine-mine, kus, harmoonilise kokkukõla asemel. kõlab kumbagi hääle toon üksikult; nisuguse hääle jagunemise järeldusena saab kuulaja mängitavast tükist mingisuguse raske, rõhuva arusaamise.
- Distant**, lad. 1) Vahe kahe asja vahel; 2) raudtee, veetee ehk maantee all olev maariba.
- Distsipliin**, lad. disciplina. Allumine ülemusele, korralik kohuste- ja käsutäitmine.
- Dogma**, kr. Usuõpetus, kiriku poolt igaveseks ajaks vastuvõetud.
- Doktor**, lad. 1) Arst, tohter; 2) kõrgema õpetlase auaste.
- Dokument**, lad. Kirjalik tõendus, tunnistus, akt.
- Dotsent**, lad. docens, sõnast docere — õpetama. Õpetaja kõrgemas õpe-asutuses.
- Doutdes**, lad. Annan, et ka sina minule annaksid. Ladinakeelne õpetussõna, mis tuletab inimesele meelde kõiki, mis teiselt saadud, temale ära tasuda.
- Dresseriina**, pr. dresser. Hõbuseid, koeri jne. väljaõpetama.
- Drogist**, pr. droquiste. Kaupleja aptegi ja keemiliste kaupadega.
- Dualism**, lad. 1) Kahe-sugune; 2) mõtteteaduse õpetus, mille järele elu alguseks kaht nähtust —

- headust ja kurjust — loetakse; 3) õpetust inimese elu kahest — vaimlisest ja kehalisest algusest.
- Dublikaat**, lad. Algdokumendi teisend, ärakiri, mis algdokumendi kadumise puhul väljaantakse.
- Duell**, pr. duel. Kaksikvõitlus.
- Duett**, itaal. duetto, lad. duo — kaks. Muusikaline etteaste kahel mänguriistal, ehk kahe laulja etteaste; viimasel juhtumisel nimetakse duetti vokaalseks (v. vokaalne).
- Dura lex, sed lex**, lad. Karm on seadus, kuid — (ikka) seadus. Ladinakeelne tähendusõna, millega tahetakse tõendada, et seadus, olgu ta nii karm kui ta ka on, ikka jääb seaduseks.
- Dämonism**, kr. Usk däämonite olemasolu sisse.
- Dämon**, kr. Vanade kreeklaste mütoloogias: üliinimlik olevus, inimeste ja jumala vahemees; 2) tige, paha vaim.
- Dünamiit**, kr. Suurejõuline lõhkeaine.

E

- Eau-de Cologne**, pr. (loe odekolon). Piiritusest ja mitmesugustest õlidest valmistatud kölni vesi; oma nimetuse saanud Kölni linnast, kus teda peaasjalikult valmistakse.
- Ede, bibi, lude**, lad. Vanasõna: söö, joo, lõbutse.
- Eepiline**, kr. Jutustav; jutustus ehk luuletus, kus autor ei avalda enda tundmusi, vaid jutustab erapooletult.
- Eepos**, kr. Sündmuskirjeldus.
- Eetika**, kr. Kombelise elu õpetus.
- Effekt**, lad. effectus. Mõjuavaldus inimese peale.
- Egoism**, pr. Enesearmastamine.
- Ekiivook**, pr. equivoque, lad. aequivocus. Kahe mõtteline.
- Elegant**, pr. Tore, valitud, peen.
- Ekraan**, pr. ecran. Riidega ületõmmatud raam.
- Eksalteeritud**, pr. Kaasakiskuv, vaimustav.
- Ex**, lad. Endine; näit. examiner — endine minister jne.
- Ekskursioon**, lad. excursio. Väljasõit õpetliku eesmärgiga.
- Eksootiline**, kr. Võõramaaline, eriti lõunamaaline; võõral pinnal kasvanud.
- Ekspeditsioon**, lad. expedito. Uurimise teekond, uurimise saatkond.

- Ekspedient**, lad. Abinõu.
- Eksperimentaalne**, lad. experienta — katse. Katse peal põhjendatud, rajatud.
- Eksperimenteerima**, lad. Katseid tegema.
- Ekspert**, lad. expertus. Asjatundja, olgu ükskõik mis alal; asjatundja isik.
- Eksploteerima**, pr. exploiter. Kasu saama; kõiki võimalusi ja abinõusid ära kasutama tulu saamiseks, sealjuures halastamatalt talitades; väljakurnama.
- Eksponent**, lad, expōnens. Väljanäitusele oma saaduse ülespanija; isik, kes oma toodetega näitusele avalikult esineb.
- Eksport**, ingl. Kauba väljavedu väljamaale; väliskaubandus.
- Eksprompt**, lad. Lühikene kõne, luuletus või epigramm, ilma ettevalmistusega öeldud (v. impromptu).
- Eksstaas**, kr. Vaimustatud oleku maksimaalne kõrgus.
- Eksstern**, lad. externus. Väljaspoolt seda õpeasutust, kus eksameneeritakse, katsele, s. o. eksamile ilmunud õpilane.
- Eksstrakt**, lad. Keemiliselt väljatootatud ehk väljapressitud puuvilja mahl.
- Ekstraoridinaarne**, lad. Erakorraline, ülekoosseisu.
- Ekstsentrik**, pr. exentriguc. Väljapaistev isearaldustega, veiderdaja.
- Ex ungue leonem**, lad. Ladinakeelne tähendus sõna: lõvid võib juba tema küüntest tunda.
- Ekvaator** — maakera poolitaja, maakera vöö.
- Ekvilibrist**, lad. aequus — ühesugune, ja libra — kaal, raskus. Kunstnik, kelle etteasted põhjenevad tasakaalu seaduse peal, nagu: köietantsija, tasakaalu hoidja jne.
- Ekvivalent**, lad. aequus — võrduv, ja valére seisab. 1) Keemias: aine, mis ainult teatud proportsioonis teise ainega segub; 2) üldse midagi ühehinnaline, ühetasane kaalu poolest, ühesuguse tähtsusega, ühetugev jne.
- Elastiline**, lad. Paenduv.
- Eldorado**, hisp. Muinasjutuline kullamaa, millest jutustasid esimesed Hispaania kullaotsijad, kes kullaleidmise lootuses Ameerikasse sissetungisid; nüüdisajal tarvitakse seda sõna piltlikult iga nõiduslikult rikkana nurga kohta.
- Elementaarne**, lad. elementaris. Algõpetust sisaldav.

- Eleegia**, kr. Tundeline luuletus, kaebelaul.
- Emantsipeeritud**, lad. Ikke alt vabastud, üheõigusliseks tehtud; näit. orjapõlvest vabastatud jne.
- Embleem**, kr. Seesama, mis sümboolgi (vaata), ainult selle vahega, et sümbooliks võib olla sõna ja teguviis, embleemiks aga ainult asjalik ettekujutus.
- Emigrant**, lad. Maapaigulane, põgeneja.
- Empirism**, kr. Mõtte-teadus, rajatud katse, kui ainsa tõelude leidmise võimaluse peal.
- En detail**, pr. Üksikult, väiksel määral.
- Energiline**, kr. Elujõuline, tegevusvõimeline.
- En face**, pr. Otse näkku; ilma pead pööramata; mitte profiilis.
- En gros**, pr. Suurel hulgal, suurel määral.
- En profil**, pr. Külje pealt, profiilis.
- Entsüklopeedia**, kr. Sõnaraamat, millesse on üles võetud kõikidesse teadus- ja kunstiharudesse puutuvad oskussõnad.
- Epidemia**, kr. Külgehakkav haigus.
- Epigraaf**, kr. Lühikene, paarirealine sissejuhatus kirjatöö algul, näitab kirjatöö sisu ja mõtte ära; motto.
- Epigramm**, kr. Paarirealine luuletus, sisaldab eneses torkavat pilget.
- Epiloog**, kr. Lõpusõna romaani ehk jutustuse lõpus.
- Episood**, kr. Iseseisev katkend romaanist ehk jutustusest, kuid seotud romaani sündmuskäiguga.
- Epitaaf**, kr. Puusärgi kiri; sõnad, mis surnu puusärgi peale on kirjutud.
- Ereetik**, kr. Nõnda ütelda „valeõpetuse“ — eres'i poolehoidja, mis käib kõikide tõelude vastu, kaldub kõrvale kõikidest üldtunnistud vaadetest, teadusest, kunstist jne.
- Erootiline**, kr. Sugueluline.
- Errare humanum est**, lad. Inimesel on oma-dus eksida.
- Eruditsioon**, lad. Teaduslik tarkus, teaduste põhjalik tundmine.
- Sheloon**, pr. Aste; sõjaväe, sõjapõgenejate jne. saatmine astmejärjekauppa.
- Esperanto**. — Rahvusvaheline abikeel, 1887 a. väljatöötatud, nüüd juba üle maailma laialdasel tarvitusel.
- Esteetiline**, kr. Ilutundeline.
- Etikett**, pr. Kaubanduse ehk tööstuse ärimärk, mis nende saaduste peale pannakse.

Est modus in rebus, lad.
Igal asjal on olemas mõet.
Et ü d, pr. Katsetöö (kir-
janduses, maalikunstis),
harjutustükk (muusikas).
E v o k a t s i o o n, lad. Vai-
mude väljakutsumine.
E v o l u t s i o o n, lad. 1)

Arenemine; 2) kõikide
nähtuste ja vormide sea-
duslik arenemise print-
siip; 3) inimkonna ja
korra rahulik astmeline
arenemine ilma nähta-
vate muudatusteta ja väl-
japaistvusega.

F

- F a k e e l, saks. Tulelont.
F a k i i r, araab. India ker-
juse munk, kes usuhullus-
tuses enesepiinamiseni lä-
heb; näit. sunnivad fakii-
rid end eluaeg ühe koha
peal seisma, silmadega
lõuna poole pöörates.
F a k t, lad. factum. Tõesti
sündinud asi, juhtumine.
F a k t i l i n e — kindel, as-
jalik.
F a k u l t e e t, lad. facultas.
Õpejaoskond kõrgemas
õpeasutuses; näit. arsti-
teaduse fakulteet ülikoolis
jne.
F a l s i f i k a t s i o o n, lad.
Järeltegemine, petmine.
F a n a a t i k, lad. Inimene,
kes pimesi usub; kitsa
silmaringiga inimene.
F a n t a a s i a, kr. 1) Unis-
tus, mõtteline olemasole-
matute kujude ettekuju-
tamine; 2) muusikas —
helitöö, mis on kompo-
neeritud ilma kindla mõt-
teta, helilooja tookordse
mõtte ja meeolu all.
F a n t a s t, kr. Unistaja, ini-
mene, kes mõteta etteku-
jutustele elab.
F a n t a s t i l i n e, kr. Unis-
tav, ettekujutav.
F a r m a z e u t — vaata
pharmazeut.
F a r s, pr. farse. Kergesi-
suline naljanäidend teaat-
ris.
F a s s a d, pr. facade. Ehi-
tuse esikülg.
F a s o o n, pr. facon. Vä-
lispidine väljanägemine,
mood.
F a t a a l n e, lad. fatalis.
Saatuslik, ärapõiklemata.
F a u n, lad. Metsade ja põl-
dude jumal vanade room-
laste usus; (vaata paan).
F a v o r i i t, pr. favori. Ar-
mualune.
F e n o m e n a a l n e, kr.
Haruldane, imekspane-
misväärt.
F e c i q u o d p o t u i, f a -
c i a n t m e l i o r a p o t e -
n e n t e s, lad. Mina tegin
mis võisin — las teised
teevad paremini.

- Fiat justita, perat mundus**, lad. Õigus peab sündima — mingukas või maailm hukka.
- Figuur**, lad. figura. Välistpidine vaade, vorm.
- Figureerima**, pr. Osa mängima, seisma nähtaval kohal, olema jne.
- Fikseerima**, pr.-saksa. Kinnitama; millegi peal silmadega peatuma.
- Fiktiivne**, lad. Väljamõeldud, vale, eba.
- Filantroop**, kr. Inimkonna, ligemise armastaja.
- Filosoofia**, kr. Mõtte-teadus.
- Filosoof**, kr. Mõtteteadlane.
- Final**, itaal. Lõpp.
- Finans**, lad. Raha, tulu.
- Flegma**, kr. Ükskõiksus, tundevaesus, külmaverelus.
- Flegmaatiline**, kr. Ükskõikne, külmavereline, tundevaene.
- Flirt**, ingl. Armumäng, poisi-tüdruku ajaviiteline vahekord ilma tõsisema tagamõtteta.
- Flirteerima**, ingl. Flirti ajama.
- F. V.** lad. Lühendus sõnadest: folio veso — teisel leheküljel.
- Fond**, pr. 1) Põhikapitaalliga kindlustud väärtpaberid; 2) põhikapitaali moodustav väärtuste kogu; 3) põhi, pind.
- Foyee**, pr. foyer. Teatris: jalutusruum.
- Foneetika**, kr. Häaldamise õpetus.
- Foon**, pr. Põhi, pind.
- Formaat**, pr. format. Mingi asja suurus, mõet; näit. raamatu formaat jne.
- Form**, — vata vorm.
- Formuleerima** — vaata vormuleerima.
- Fortepiano**, itaal. Klaver.
- Fortes fortuna juvat**, lad. Vanasõna: julget aitab õnn.
- Fortifikatsioon**, lad. fortificatio. Kindluste ehitus.
- Fortuna**, lad. 1) Õnne jumal vanade roomlaste mütoloogias; 2) õnnerikas saatus.
- Fraas**, kr. 1) Sõnades väljendud mõte, lause; 2) tühjad sõnad.
- Fragment**, lad. fragmentum. Osa, väljavõte; näit. fragmendid vanade kirjanikkude töödest.
- Franko**, itaal. franco.
- Ilma tollimaksuta**, vabalt.
- Frenoloogia**, kr. Õpetus mille järele inimese omadusi võib tema peaaju vormi järele otsustada.
- Funktsioneerima**, lad. Tegewusse astuma.
- Funktsioon** lad. Tegevus.
- Fuuriad**, lad. Kolm altima jumalannat vanade kreeklaste usus: Fisifona, Megera ja Alekto.

Furoor, lad. Vaimustus.
 Föderalism, lad. Poliitiline süsteem, mis kõige paremaks poliitika vormiks tunnistab üksikute riigiosade valitsuste ühinemist üheks riigivalitsuseks.

Följetoon, pr. feulliton. Ajalehe joonealune; kergete ajaleheveste enamesti päevasündmuse kohta.

Füüsiline, — kehalik, vaimlise vastand.

G

Galá, pr. Pidulik; galá-etendus — pidulik etendus.

Galant, pr. Viisakas ümberkäimises, armastusvääriline.

Galopp, pr. 1) Hobuse jooks, mis annab maksimaalse sõidukiiruse; 2) tants õige rutulise tempoga.

Garash, pr. Automobiilide hoiu- ja parandusruum.

Garantia, pr. Vastutus.

Garderoob, pr. garderobe, sõnadest garder — hoidmaja robe — riie. Riidehoiukoht.

Garneerima, pr. Ilustama, ehitama.

Garnituur, pr. 1) Ühesarnaste asjade kogu, näit. mööbli garnituur jne.; raam, ilustus.

Gastroll — näitleja külaskäigu etendus teatris.

Gastronoom, kr. Söökide tundja, sel alal asjatundja isik.

Gaudeamus, lad. Üliõpilaste laulu nimetus;

algab sõnadega: Gaudeamus igitur, juvenes dum sumus, — olgem rõõmsad alati kuni noored päevad.

Geiserid — soojavee, tulisevee hallikad Islandias, Uues Selandias ja Põhja-Ameerikas; aegajalt heidavad enesest kõrgeid tulisevee jugasid välja.

Geisha, jaap. Jaapani tantsijanna.

Geniaalne, lad. Ameerikas.

Geenius, kr. Loominguvõimeline, ameerikas inimene.

Geofaagia, kr. Haigeline isu tarvitada söögiks kriiti, savi ja teisi mitte-toitvaid aineid.

Geograafia, kr. Maade-teadus.

Georgiin, kr. Aia lill suurte ilusate, kuid mittelõhnavate roosidega.

Gigant, kr. Määratu suur.

Gladiator, kr. 1) Jõukangelane, jõumees; 2) muistes Roomas nimetati

- gladiaatori nimega eriti orjasid, kes rahva lõbuks tsirkuses enda vahel jõudu katsusid.
- Gooti stiil** — ehituskunsti karakter, Põhja-Prantsusmaalt XIII aastasajast peale üle Euroopa laiali lagunenud. Eestis parem ehitus Gooti stiilis on Oleviste kirik Tallinnas.
- Gramm, pr.** Meetrimõõdu kaalu üksus, Eestis praegu tarvitusel olevatele end. Vene mõõtutele vastab 22½ dooliga.
- Gratifikatsioon, lad.** Kingitus, annetus.
- Gratsoosne, pr.** Meeldivus liigutustes, hõljuv.
- Grimeerima, pr.** Nägu moonutama kunstlike värvide jne. abil.
- Grotesk, pr. 1.** Fantastilise põhijoonega ilustus; 2) näitekunstis mõistetakse groteski all ka koomilist etteastet.
- Grupp, itaal.** Ühendatud asjade, inimeste arv, isenesest moodustab ühise.
- Grupeerima** — ühte seadma, ühendama.
- Gümnaasium, kr.** Keskkool klassitsismi (vaata) õpekavaga.
- Gümnaстика, kr.** Kehalised harjutused lihaksete arendamiseks.

H

- Haarem, araab. 1)** Muhametlaste maja naistepoolne osa; 2) hareemis elutsévad naised.
- Habitus non facit monachum, lad.** Vanasõna: riie ei tee veel (inimest) mungaks.
- Haer, kr.** Tänavakloun, tola.
- Hacitur ad astra, lad.** Vanasõna: niisuguse teekonnaga jõutakse tähtedeni.
- Hallutsinatsioon, lad.** Jampsimine, tunnete pettus.
- Harmonia, kr.** Kokkukõla.
- Hektograaf, kr.** Käekirja paljundamise aparaat.
- Hektogramm, kr.** — 100 grammi.
- Hektoliiter, kr.-pr.** — 100 liitert.
- Hektomeeter, kr.-pr.** — 100 meetert.
- Heliograaf, kr.** Peegli-sarnane riist valgussignaalide edasiandmiseks.
- Helios, kr.** Päikese nimetus vanade kreeklaste juures.
- Helioskoop, kr.** Värviliste klaasidega pikksilm päikesesse vahtimiseks.
- Heliotermomeeter, kr.**

- Päikese kiirte soojuse mõõtja.
- Heliotroop**, kr. Valgus-signaalide edasiandmise riist kaugema maa peale.
- Herkules**, kr. Kreeka mütoloogias üliloomuliku jõuga pooljumal, kelle arvele kümmekord vägitükka kirjutakse.
- Hermes** — 1) Kreeka mütoloogias kaval ja osav une ja unenägede, ülesleiduste, teravmõistuse, kaubanduse ja varguse jumal, hukkamõistetud hingede põrgu viia jne; 2) praegu kaubanduse sümbol; Hermesi märk — kaks põlmitud madu kepi otsas.
- Hincillae lacrimae**, lad. Vanasõna: vaat, kust tulevad pisarad.
- Hierogliifid**, kr. Vanad egiptlaste kirjad, jäänused milledest on järele jäänud nende eneste poolt püstitatud sammastel. Nende äraseletamist peeti kuni hiljaajani võimatuks; alles läinud aastajal õnnestas ühel Prantsusmaa teadusmehel, kes nende kallal aastakümneid töötanud, nende saladusse täielikult süveneda.
- Himera**, kr. Täideminemata unistus.
- Hip! Hip! Hip! Hourrah!** Inglise kolmikhüüe, vastab meie hurra'le.
- Hirromant**, kr. Käe peojoontelt tuleviku ettekuulutaja.
- Hodie mihi eras fidi** — „täna mulle, homme sulle,“ ladinakeelne ütetus, millega tahetakse õnne muutlikkust toonitada.
- Homaar**, pr. homard. Merevähk, söögiks kõlbulik.
- Homo hominilupus**, lad. Inimene on inimesele hunt; ladinakeelne ütetus, millega tahetakse inimeste vaenulikkust üheteise vastu toonitada.
- Homo sapiens**, lad. Mõtteleja, arusaaja inimene.
- Honoraar**, lad. Tasu kirjanduslise, kunsti ehk teadusliste tööde eest.
- Horisont**, kr. 1) Ring, mille keskkohas asub vaatleja; silmaring; 2) koht silmaringis, kus, nagu vaatlejale näib, läheb maa ja taevas kokku.
- Humanism**, lad. Vanade keelte teadus, vanaaja hariduselu uurimine.
- Humanistid**, lad. Teadusmehed, kes vanaaja hariduselu ja keeli uurivad.
- Humor**, ingl. Nali.
- Hüdra**, kr. Kreeka mütoloogias — üheksapealine meremadu, kellel iga ärraiatud pea asemele kaks uut pead kasvas; sai Herkulese (vaata) poolt äratapetud.

- Hüdrofoobia, kr. 1) Vee kartmine; 2) marutõbi, saavutatud marutõbise looma hammustamisest.
- Hüdrograafid, kr. Maakera merepinna kirjeldus ja maakaartide kokkuseadmine sel alal.
- Hüdromaania, kr. 1) Haigeline tung vette kargamiseks; 2) haiglane — lõppemata janu.
- Hümn, kr. Isamaa laul.
- Hüpnoos, kr. Kunstuni, millesse jääb teatud protsent (eriti vaimliselt nõrki) inimesi vaimliselt tugevama — hüpnootisööri pealesundel, hüpnootismi abil.
- Hüpnootism, kr. Kunstunese panemise õpetus mõjumise läbi inimese organismi peale.
- Hüpnootisöör, kr. Hüpnootiseerija, isik, kes võib inimest kunstunesse sügutada.
- Hüppoloogia, kr. Arstiteadus hobuste alal.
- Hüsteerika, kr. Närviline nutt ehk naer, närvide maksimaalne pinevilolek.

I

- Ideaal, pr. Mõttekujutuse vorm.
- Ideaalrealism, kr. — lad. Mõtteteaduse õpetus, mille järele püütakse idealismi ja realismi ühendada.
- Idealism, pr. Mõtteteaduse õpetus, realismi vastand; püü realismi, — ettekujutuste poole.
- Idee, kr. Mõte, mõttekuju.
- Identiline, pr. Ühesarnane, sarnane.
- Ideoloog, kr. Unistaja, mõtleja; inimene, kes elus ja poliitikas toimib printsiipide alusel, olukorra nõudeid tähelepanemata jättes.
- Idioot, kr. Puuduliku arusaamisega inimene.
- Idüll, kr. Luuletus ehk jutustus lihtrahva elust.
- Illegaalne, lad. Seadusevastane, mitte seaduslik.
- Illuminatsioon, lad. Ilutulestus.
- Illusioon, lad. Täideinemata unistus, petlik ettekujutamine.
- Illustratsioon, lad. Pildilustus, raamatu ilustus piltide näol.
- Imashinism, lad. Ettekujutus, unistus, ennustus.
- Imiteerima, lad. imitatio. Järelaimama, järeltegema.
- Imiteeritud, lad. Järeltehtud, järelaimatud.

- Imperialism**, kr. Poli-
tiline siht, mille järele
kasutakse kõik võimalu-
sed ära riigi piiride laien-
damiseks.
- Imponeerima**, pr. Meel-
dima, mõju avaldama.
- Imponeeriv**, pr. Meel-
div, mõjuavaldav.
- Import**, ingl.-lad. Välja-
maa kaupade sissevedu.
- Impotent**, lad. Suguvõi-
metu (mees).
- Impotens**, lad. Mehe
suguvõimetus (v. akiesa).
- Impressionism**, pr.
Maalikunsti vool, kus
kunstnik püüab lõuendil
seda meeoleolu ja muljet
edasi anda, mis isiklikult
saadud.
- Impromptu**, pr. (vaata
eksprompt).
- Improvisatsioon**, itaal.
Kõne, luuletus jne., mis
ilma ettevalmistamiseta
õeldud.
- Improviseerima**, itaal.
Ettevalmistamata kas luu-
letama, kõnet pidama või
komponeerima.
- Impuls**, lad. impulsus.
Tõuge, avatlus.
- Intifferentsism**, lad.
Ükskõiksus, osavõtmatus,
eriti poliitilistes ja usulis-
tes küsimustes.
- Individuaalne**, lad.
Üksik, omapärane, tei-
sest millegiga eraldatud.
- Individualism**, lad.
Üksikus, omapäralsus,
- Interaaljumalad**, lad.
Altilma, põrgu jumalad.
- Informatsioon**, lad.
Teadete korjamine, sel-
geks tegemine, millegi se-
letamine.
- Informeerima**, lad.
Teateid korjama, selgeks
tegema, midagi ärasele-
tama.
- Initsiatiiv**, lad. Algus,
esimene samm millegi
alustamiseks.
- Inkognito**, itaal. Võõra
nime all, varjatult.
- Inkvisitsioon**, ladin.
Keskaja vaimulik, n. ü.
ketseri kohus, kelle ees-
märgiks oli usuvastaste,
arvatavate nõidade ja
ebausklikkute piinamisega
usule maapeal kindlat
pinda rajada; kõik usu-
vastasad ja arvatavad
nõiad, kellele kohta oldi
arvamisel, et nad igasu-
gustesse nõidustesse ja
lausumistesse usuvad,
langesivad nimetud koh-
tu läbi hirmsate piinade
alla, milleks olid igasu-
gused piinamajad ja pii-
nariistad valmistud; ni-
metatud kohtute tegevus
algas XIII ning lõpetati
alles lõpulikult XVIII
aastasajal.
- Inspektor**, lad. Vabriku,
kooli, seltsi jne. ülevaa-
taja.
- Inspireerima**, pr. 1)
Sissehingama (õhku); 2)
mõju avaldama, mõjuma.

- Instinkt, lad. Loomusund.
- Intellektuaalne, lad. Mõtteline, vaimline.
- Intensiivne, lad. Pinevil, tahtejõuline, energiline.
- Interarmasilentleges, lad. Vanasõna: kus räägivad sõjariistad, seal seadused vaikivad.
- Interpellatsioon, lad. Parlamendi tegevuse katkestamine mõne ministrile ühe ehk teise küsimuse ettepanemiseks.
- Interpelleerima, lad. Parlamendi tegevust katkestama, ministritelt ühe ehk teise küsimuse kohta seletust nõudes.
- Intervaal, lad. 1) Vahe; 2) vahe väeosade asupaikade, linnade jne. vahel.
- Intiim, Vahekord isikuga ehk iseendaga, mis kõrvalolijatel saladuseks jääb.
- Intrigant, pr. Intrigide otsija, järele jooksja.
- Intriig, pr. intrigue. 1) Armastajate salajane vahekord.
- Intsident, lad. Juhtumine.
- Invaliid, lad. invalidus. Vigastatud sõjamees.
- Iroonia, kr. Pilge, pilke salalik väljendamine.
- Irooniline, kr. Pilkeline.
- Irrigaator, lad. 1) Tänavakastmise voolik; 2) klistiiri tegemise prits.

J

- Juriidiline, lad. Seadusline.
- Jurist, lad. Seaduse tundja, õigusteadlane.
- Juriskonsult, lad. Minigisuguses ametasutuses teeniv juriidilise haridusega isik, kelle kohus on kõiki selles ametasutuses ettetulevaid juriidilisi küsimisi lahendada.

K

- Kabaree, pr. Peen kõrts, joogikoht, kus peale söökide ja jookide ka kergetisulisi etendusi antakse näitelaval.
- Kabinett, pr. 1) Kirjutustuba; 2) raamatute ja piltide hoiutuba; 3) ministrite üldkogu.
- Kadett, pr. cadet. Sõjakooli õpilane.
- Kakofiil, kr. Õela, tige-da sõber.
- Kakofoonia, kr. Eba-meeldiv häälekõla.
- Kaligraafia kr. Ilukiri.

- Kalkulatsioon**, lad. Eelarve, eelhindamine.
Kannibaal, lad. Inimesesööja.
Kapelmeister, saksa Capellmeister. Muusika-koori juhataja.
Kaos, kr. Segadus.
Kapriis, pr. Tuju.
Kapriisne, pr. Tujukas.
Karakter, kr. 1) Inimese iseloom; 2) millegi iseloomustav omadus; 3) tehjõud.
Karakteriseeriv, kr. Iseloomustav.
Karantiin, lad. Piiriäärne asutus, kus kõik ülepiiri tulijad arstiliselt läbivaadatakse haigustõvede sissetoomise ärahoidmiseks. Eestis on karantiin Narvas, kus kõik N-Venemaalt tulijad arstiliselt läbivaadatakse.
Karrikatuur, itaal. Pilkejoonistus.
Karnevaal, itaal. Lõuna-Euroopa katoliiklaste võinädala pidustused igasuguste maskepidude jne. saatel.
Kassatsioon kohus, pr. Kõrgem kohus, kellel on õigus alamal astmel seiva kohtu otsust ümber lükata, kaebtuse motiive silmas pidades.
Kassatsioon palve, pr. Palve kõrgemale kohtule madalamal astmel seisva kohtu otsust ümber lükata.
Kasuistika, lad. Oskus keerulisi küsimisi lahendada.
Kasuist, lad. Osav keerdküsimuste lahendaja.
Katakombid, kr. 1) Kristlaste palve ja matuse koopad vanal ajal; 2) balsameeritud surnukehade hoiukohad vana-de egiptlaste juures.
Katakustika, kr. Kuulmise lainete ja vastukaja seaduse õpetus.
Katalektik, kr. Värsilma lõpulauseta.
Katalektiline, kr. Ilma lõpulauseta (värss).
Kataloog, kr. Teadus-, kunstitoodangute. raamatute jne. alphabeetline ehk liht nimestik.
Katastroof, kr. Õnnetus, sündmus kurva tagajärjega.
Kategooria, kr. Järk, jagu, liik, osakond.
Kategooriline, kr. Otsustav, täpipealne.
Keemia, kr. Lahutusteadus.
Kilo, kr. Tuhat; sõna, mis meetri süsteemi mõötusid tuhatkordseks suurendab.
Kilogramm, kr.-pr. 1000 grammi = 2,44 naela.
Kiloliiter, kr.-pr. 1000 liitert = 810 toopi.
Kilomeeter, kr. — 1000 meetert = 468, 7 süllda.
Klarifikatsioon, lad. clarus=selge, ja facere—tegema, Seletus, selgitus.

- Klassifitseerima, lad. Klassidesse, osadesse ja gama.
- Klassitsism, lad. 1) Kunstivool vanaaegse vaimu poole; 2) kooli õpe-süsteem kreeka ja ladi-na keelte ning üldse vanaaegsete teaduste õpe-kavaga (vaata Vale-klas-sitsism.)
- Klient, lad. 1) Advokaadi kaitsealune; 2) tellija, ostja jne.
- Klishee, pr. Ülesvõte, puu- ehk metall lõige, mille järele joonistusi, pilt, ilukuulutusi jne trükitakse.
- Kloun, ingl. clown. Tsi-rkuse tola.
- Kodeks, led. Seaduste kogu.
- Kokard, pr. Ümmargune ehk ovaalne märk riigi-värvidega sõjaväelase mütsi ees.
- Kolledsh, ingl. 1) Ing-lismaal ja Ameerikas il-ma kindla kavata õpe-asutus, kus antakse pea-asjalikult üldteaduslist haridust; 1) meie (asub Tallinnas) õhtu keskkool reaalgümnaasiumi õigus-tega; koolis on tarvitusel loengute süsteem.
- Kollega, lad. Ametvend, seltsimees.
- Koketeerima, pr. coqu-ette. Edvistama.
- Koleerik, lad. Inimene koleerilise temperamen-diga.
- Koleeriline tempera-ment, lad. Kergemeelne, kuumavereline, igast as-jast kergesti kaasa kis-tud.
- Kollektiiv, lad. collec-tivus. Ühine.
- Kolleksioon, lad. col-lectio. Asjade kogu.
- Kolonist, lad. colonia. Võõrsilt sisserännanud isik, kes võõral maal en-dale kodu hakkab ehi-tama.
- Koloriit, lad. Varjund.
- Kolosaalne, kr. Mää-ratu suur.
- Kombinatsioon, lad. Ülesanne, eelarvamine, keeruline küsimus.
- Kombineerima—lahen-dama, arusaama.
- Komeedid, kr. Nii ni-metatakse suurearvulist, salapärast taevakehade kogu, mis kuuluvad nii-kauaks, kui nad maa-kerä ja päikese lähe-dusel viibivad, meie päikese süsteemi. Va-nasti oli komeetide ilmumine maakera lähe-dale õige sage, mis andis põhjust mitte üksi imestamiseks, vaid ka ebausklikuks kartuseks, sest oldi arvamisel, et komeedid ei ole muud midagi, kui häda ja vi-letsuse ettekuulutajad. Ko-meetide liikumine taeva-ruumis on õige segane, ning nende teekonna väljaarvamine on seni-

- ajani peaaegu võimatuks jäänud, väljaarvatud üksikud juhtumised. Nii on kindlaks tehtud, et komeetidest ringlevad päikese ümbruses õhuruumis Galileevi planeet 75 a., Enke $3\frac{1}{2}$ a., Biella $1\frac{3}{4}$ a., Fey $7\frac{1}{2}$ ja Viko $5\frac{1}{2}$ aasta kestel.
- Komfort**, ingl. comfort, Vaimline ja füüsiline mõnu, nauding.
- Koomiline**, kr. Naeruväärt, naljakas.
- Kompetent**, lad. competens. Otsusevõimuline.
- Kompetents**, lad. Otsustamise võim.
- Kompliment**, pr. Meelitav lause, meelitus.
- Komplitseerima**, lad. Kokku panema, segaseid asjaolusid ühendama.
- Kommunism**, lad. kommunismus. Poliitiline õpetus, mille järele kõik riigi vara ühiskonna omanduseks tunnistakse. Kommunismi siht on: 1) igasuguse eraomanduse kaotamine; 2) klassivahede ärakaotamine; 3) töolistest valitsuse moodustamine. Praegu maksev kord Nõukogude Venemaal.
- Koperatiiv ühisus**, lad. Varanduseta rahvaklassi assotsiatsioon (v.) enda majanduselu parandamise eesmärgiga, ühiste kaupluste jne. avamise läbi.
- Komplekt**, lad. Mingisuguse ettevõtte ehk tarvituse jaoks tarvisminev inimeste, asjade jne. täisarv.
- Komponeerija**, lad. Helilooja.
- Kompromenteerima**, pr. Häbistama, auhaavama.
- Kompromiss**, lad. Kokkulepe.
- Komöödia**, kr. Naljamaäng; näitelavaline etendus, milles elu ja inimkonna halbu külgi piitsutakse.
- Kontakt** — ühendus.
- Konfiskeerima**, lad. Riigi kasuks ära võtma.
- Konflikt**, lad. Kokkupõrge, mõtete lahkuminek.
- Kongress**, lad. congeesus. Esitajate kokkutulek.
- Konkreetne**, lad. concretum. Selge, arusaadav, reaalne.
- Konkurent**, lad. concurrere. Võistleja.
- Konsekvent**, lad. Järjekindel, järjekorras.
- Konservatiivne**, lad. conservare — hoidma. Vana, äraiganenud korda alalhoidev; vanameelne.
- Konservatoorium**, lad. conservatorium. Kõrgema õpekaavaga muusikakool.
- Konsiilium**, lad. Arstide nõupidamine abiandmise otstarbel raskesti haige juures.

- K o n s i s t o o r i u m**, lad. concistorium. Kirikuesitajate koosoleku koht, kus nad kirikusse puutuvad küsimusi harutavad; ka kirikuesitajate üldkogu nimetus.
- K o n s p e k t**, lad. conspectus. Ülevaade, lühidalt toodud raamatu, loengu jne. sisu.
- K o n s t a t e e r i m a**, pr. Tunnistama, kinnitama.
- K o n s t r u e e r i m a**, lad. constructio. Kokkuseadma.
- K o n s t r u e e r i t u d**, lad. Kokkuseatud.
- K o n s u l**, lad. consul. Ametlik esitaja võõramaa linnas, kes omamaa kodanikkude kaubanduslisi jne. huvisid kaitseb.
- K o n t r a**, lad. Ühiselt teiste sõnadega tähendab: vastu.
- K o n t r a b a n d i s t**, pr. contrebande. Salakauba vedaja.
- K o n t r a s t**, pr. contraste. Vastand, sarnasuse vastastikku esinemine.
- K o n t r o l l**, pr. Tegevuse ülevaatamine, vigade, eksituste otsimine.
- K o n v e r e n t s**, lad. conferentia. Saadikute kokkutulek, nõupidamine.
- K o o p i a**, lad. copia. Ärakiiri.
- K o r p o r a t s i o o n**, lad. Ühinemine üldhuvides; niisuguste inimeste ühinemine, kelledel ühed huvid, näit. üliõpilaste korporatsioon jne.
- K o r r e k t**, lad. Korrapära-ne, korralik.
- K o r r e k t o r**, lad. Ajalehe, raamatu jne. trükiparandaja.
- K o r r e k t u u r**, lad. Trükitud käsikiri, mille peal korrektor trükivead ära parandab; niisama ka trükivigade parandus.
- K o r r e s p o d e n t**, lad. correspondens. 1) Ajalehe kirjasaatja; 2) isik, kes on alalises kirjavahetuses, näit. kaupmees, äri-mees jne.; 3) ka kaubandusliste ja ärikirjade kokkuseadja, kirjutaja.
- K o s m e e t i k a**, kr. Iluduse ravitsemine, vinnide ja vistrikude kõrvaldamine kehaosadelt.
- K r e d i i t**, lad. creditum. Laen.
- K r e d i i t p a n k**, lad. Pank, kust raha laenu peale välja antakse.
- K r e m a t o o r i u m**, lad. Surnute põletamise ahi. Väljamaal on krematooriumid õige laialdasel tarvitusel, mis senisest surnute maamulda sängitamisest mitmeti parem ja korrapärasem.
- K r i i s**, kr. 1) Ülemineku ajajärk haiguses, s. o. otsustav silmapilk, kus võib paranemist ehk surma oodata; 2) poliitiline kriis — aeg, millal riigivalitsus muudatusi üle elab, ministrite puuduse

- all kannatab jne.; 3) tööstuse ja kaubanduse kriis — seisak tööstuses ja kaubanduses.
- Kriitika, kr. Arvustus.
- Kriitiline, kr. Ärev, kriisist tingitud ärevus.
- Kroonika, kr. 1) Ajalugu; 2) päevauudised.
- Kulinaar kunst, pr. culinaire. Keedukunst, kokakunst.
- Kuliss, pr. Näitesein näitelaval.
- Kultiveerima, lad. Viljakandjaks tegema, viljelema.
- Kultiveeritud, lad. Viljakandvaks tehtud.
- Kultuur, lad. Haridus, inimkonna vaimline ja materiaalne arenemine.
- Kuluaar, pr. Jalutusruum parlamendi, riigikogu jne. hoones riigikogu liikmetele, ajakirjanikkudele ja publikumile.
- Kupee, pr. Eraldatud sõidukoht raudtee 1-se klassi vagunis.
- Kuplee, pr. Couplet. Naljaul päevasündmustest.
- Kurioosne, pr. Uudishimulik, veider.
- Kurs, lad. 1) Väärtpaberite ja raha hind, mis börsel kindlaks määratud; 2) laeva teesiht; 3) õpeaeg.
- Kusnett, pr. Diivan ilma seljatagusega.
- Kvalifikatseerima, lad. Omadusi äramärkima.
- Kvalifikatseeritud töö, — töö mis suuri eelteadmisi, eelpraktikat ja õppimist nõuab.
- Kvalifikatsioon, lad. Omaduste, tundemärkide äramääramine, äratähendamine.
- Kvartett, lad. Neljahääle laul, ehk mäng neljal muusikariistal.
- Kvorum, lad. Riigikogu, linnavolikogu, valitsuse, seltsi jne. liikmete minimaalne arv, mida on tarvis koosolekul päevakorra harutamiseks, s. o. liikmete arv, millest enam ükski puududa ei tohi, vastasel korral pole koosolek oma vähese koosolejate arvu pärast otsusevõimeline.
- Küüniline — vaata tsüüniline.

L

- Lava, hisp. Maakera sisemuse vedelik. mis tulipurskavatest mägedest välja voolab.
- Laborant, lad. Laboratooriumi juhataja, rohuteadlane laboratooriumis.
- Laboratoorium, lad.

- Asutus, kus tehakse la-
hutusteaduslisi analüü-
se, valmistakse arstiroh-
tusid jne.
- Labürint, kr. Rist-põiki
käivad teed, kus kergesti
võib ära eksida.
- Lakonism, kr.-saksa.
Kokkuhoidmine sõnades,
mõtte väljendamine lü-
hidalt, sõnaahtralt.
- Lakooniline, kr. Sõna-
ahter; mõne sõnaga palju
öeldud.
- Lambdatsism, kr. Peh-
mekeelsus, l tähe välja-
rääkimine r asemel.
- Laveerima, holl. Mille-
gist kõrvale põiklema.
- Laverna — varaste kai-
tsejumal vanade kreek-
laste mütoloogias.
- Laviin, lad. Lume mägi,
nagu neid suuremates
mägedes tihti alla veereb.
- Legaalne, lad. lex —
seadus. Seadustega kok-
kukõlas.
- Legendaarne, lad. Mui-
nasjutuline.
- Legend, lad. legenda.
Vaga muinasjutt.
- Leksikograaf, kr. Sõ-
nastiku kokkuseadja.
- Leksikon, kr. Sõnastik.
- Lektsia, lad. lectio. Loeng.
- Leta, kr. Kreeka mütoloog-
ias — unistuse jõgi all
maailmas, mille vesi sun-
dinud surnute hingesid
kõiki maapealseid kan-
natusi unustama.
- Letargia, kr. Varjusurm.
- Liberaalne, lad. libera-
lis — vaba. Vabameelne.
- Liberté, égalité fra-
ternité, pr. Vabadus,
sarnasus, vendlus. Hüüd-
sõna Prantsusmaa vaba-
dussõja ajal.
- Lift, ingl. Tõstemasin,
nagu neid suuremates
majades tarvitakse üle-
miste kordade peale pea-
semiseks.
- Likvideerima, lad. liqui-
dare. Tegevust lõpetama.
- Likvideeritud, lad.
Tegevus lõpetud.
- Litograaf, kr. Joonistuse
ehk kirja paljundamise
aparaat.
- Litograafia, kr. Joo-
nistuse ehk kirja paljun-
damine kivitrüki abil.
- Litografist, kr. Joo-
nistuse ehk kirja paljun-
daja kivitrüki abil.
- Litsents, lad. Kauban-
duses — 1) kohaliku tol-
limaksu alandamine sise-
ja väljaveo kaupade pealt;
2) luba, vabadus.
- Littera scripta manet,
lad. Vanasõna: mis on
sulega kirjutud, seda ei
saa kerverega väljaraiuda.
- Littera e non erubes-
cunt, lad. Paber kannab
kõik, s. o. paber on kõi-
gile vastuvõtlik, mis tema
peale kirjutakse.
- Liturgia, kr. Pidulik
jumalateenistus.
- Lokaal — kohvik, joogi-
koht.
- Lokaalne, lad. localitas.
Kohalik.

- Lokaliseerima**, lad. Piirama, piiri panema, ühe koha peale koondama, et siis korruga hävitada (näit. haigust, tuld jne).
- Lokomobiil** — isesõitja aurumasin.
- Lock-out** (lokaut) ingl. Streigi vastand; vabriku äkiline kinnipanek vabriku omaniku poolt, et sellega töölisi järelandmisele sundida.
- Lombard** — pandimaja.
- Loogika**, kr. Mõtlemise seaduste ja vormide teadus.
- Loogiline**, kr. Mõtlemise seadusest ja vormist tingitud.
- Loosung**, saksa. Märksõna.
- Lornett**, pr. Kokkupan-davad prillid varrega.
- Loshe**, pr. Eraldatud istekoht teatris.
- Lovelas**, — naistevõrgutaja.
- Lukratiivne**, lad. lucratiivus. Kasudega seotud.
- Lunatik**, — kuutõbine (v. somnambuul).
- Lüüriline**, kr. Tundeline, hingeline.

M

- Maagia**, kr. Must kunst, nõidus.
- Maakler**, Saksa. Vaheltkaupleja kaubanduses, börsel jne.
- Maania**, kr. Kirg tung.
- Madaam**, pr. Proua, abielunaine, emand.
- Mademoiselle**, pr. Neiu, preili, tütarlaps.
- Madonna**, itaal. Jumala ema nimetus katoliiklaste juures.
- Madrigaal**, pr. 1) Epigrammilise karakteriga lühikene tundeline luuletus küla elust; 2) ka erootilise karakteriga luuletus 6—13 värssini; 3) üldse armastuse värss; 4) uus suurilma vokaalne komponeer. vorm, populaar-seks saand Itaalias XVI aastasajal.
- Maksimaalne**, lad. Kõige suurem.
- Maksimum**, lad. Miski muutliku paljuse kõige kõrgem suurus.
- Makulatuur**, lad. maculatura. Rikki läinud trükitöö, vana ajalehe paber.
- Male** (shah-matt). Huvitav, kuid ühtlasi väga keeruline mäng kahe mängija vahel harilikul dambreti laual. Mängu vigurisi on mõlemal poolel 16, ja nimelt: kuningas, lipp, 2 vangert, 2 ratsanikku, 2 odameest ja 8 sõdurit; igal mänguviguril on oma liikumise vabadus, ning mäng lõpeb selle poole

- kaotusega, kelle kuningas on ära võidetud.
- M a m m o n** — rikkus, vara.
- M a n d a a t**, lad. mandatum. Kirjalik käsk, kohustusvolutus.
- M a n e e s h**, pr. Avar ruum, ring, ehitus, kus ratsasõitu õpetakse ning hobuseid väljasõidetakse.
- M a n u s** manum lavat, lad. Vanasõna: käsi peseb kätt.
- M a r g a r i i n**, kr. Looma rasvast valmistatud või aseaine.
- M a r i n e e r i t u d**, pr. marine. Keedetud äädika sees, sissetehtud, kinnistesse karpidesse pakitud ja vananemise vastu kindlustud heeringad, puuvili jne.
- M a r o d ö ö r**. pr. Södur, kes lahingu eellinist maha jääb, et lahingus langenuid ehk vaenlase maa elanikke röövida; nüüd nimetakse marodööri nimega igat liiakasu võtjad isikut, kes eksploateerimise läbi endale mammonat kogub.
- M a r s** — 1) vanade roomlaste sõjajumal; 2) planeet päikese süsteemis, viimasest 210.000.000. kilomeetri kaugusel.
- M a c h é r e**, pr. Minu armas, minu kallis.
- M a s s a s h**, pr. Soonetriikimine kui arstimise abinõu.
- M a s s**, masse, lad. 1) Segu, millest midagi valmistatakse; 2) rahvas, rahvahulgad; 3) lugemata arv.
- M a s s i i v n e**, lad. massivus. Raske, läbi metall, kivi, puu, klaas jne.
- M a t e r j a l i s t**, lad. Materjalismi poolehoidja, selle õpetuse radades käija; inimene, kes elus ei püüa mitte vaimliste, vaid kehaliste ja aineliste mõnustuste poole; inimene, kes rikkust, vara, häid sööke jne. paremaks peab ning kõrgemaks, väärtuslikumaks tunnistab kõikidest vaimlistest mõnudest.
- M a t e r j a a l n e**, lad. Aine-line.
- M a t e r j a l i s m**, lad. Mõtte-teadusline ilmavaade, mis tunnistab maailmas ainult mateeria olemasolu ning ei tunnista mingisuguseid vaimlisi jõude.
- M a t e r i a**, lad. 1) Terve maailm, mida meie tunneme oma viie meelega; 2) aine, millest midagi valmistakse; 3) riie.
- M a t s h**, ingl. Võistlus kahe malemängija, võidujooksja, võidusõitja jne. vahel.
- M a t t**, araab. 1) Viimane käik male-mängus, kus kuningal enam käiku ei ole ning ta tule all seisab; 2) pr. tume, ilma särata.
- M e d a a l**, pr. Aumärk, mälestusmärk.
- M e e d i u m**, lad. Spiritistlistel etendustel vaimude-riigi ja siit maailma vahe-mees.

- Meeter**, kr. Meetrimõõdus pikkuse mõõdu üksus — 40.00.000 osa maakera ümbermõõdust — 22,5 vershokki.
- Melankoolne**, kr. Kurvameelne.
- Melioratiivne laen** — laen, mida riik põllupidajale annab põllumajanduse viljakuse tõstmiseks.
- Melioratsioon**, lad. Põllumajanduse viljakuse tõstmine põhjaliku töö, nagu: põllu suurendamise, soode harimise jne. läbi.
- Melodraama**, kr. Kurb, draamatiline näidend, kus üksikud osad lauluga muusika saatel ette kantakse.
- Meloodia**, kr. Muusikaliste toonide kõla, millede väljendub mõte, kurbus, tunne jne.
- Memorandum**, lad. 1) Mälestuste raamat; 2) diplomaatiline vaatepunkt teatud asjas; 3) kaubanduses — millegi meeldetuletuseks saadetud kiri.
- Mемуарid**, pr. mémõires. Üleskirjutud isiklised mälestused.
- Menü**, pr. Söögikaart, söökide järjekord, nimekiri, mille järele võib sööke välja valida.
- Merediaan**, lad. Mõeldav ringjoon ümber maakera, jagab teda kaheks sarnaseks osaks.
- Merkuur**, lad. 1) Vanade roomlaste usus kaubanduse ja pettuse jumal; 2) kõige lähedam planeet päikesele.
- Metafüüsika**, kr. Mõteteaduse õpetus maailma algajast, maailma algusest, algvormidest.
- Metamorfosis**, kr. Ümbermuutmine, teise kuju andmine.
- Meteoorid**, kr. Kivikaljumürakad, mis sagedasti välgu ja müristamise saatel õhuruumist maakerale kukuvad.
- Meteoroloogia**, kr. Loodusnähtuste uurimine ja teadus sel alal.
- Metood**, kr. Õppimise, õpetamise viis, süsteem jne.
- Metrika**, kr. 1) Luulekõne vorm, värsi teooria; 2) tooni rütmiline jagamise õpetus.
- Miil**, pr. Tee — kauguse mõõt kõikides Euroopa riikides, kuid igal pool isesugune; näit. võrdub Austria miil 7.586 meetrile, Inglis — 1.609 m., Saksa — 7.420 m., Prantsusmaa — 4.545 m. ja Vene miil 7.469 meet. ehk 7 verstale; 2) meremiil igas vetes umbes 1³/₅ kilomeetrit.
- Miimika**, kr. Näomoonutus.
- Miiting**, ingl. meeting. Avalik rahvakogumine mõne küsimuse harutamiseks.

- Mikro**, kr. Väike; sõnades ühiselt tähendab õige väikest arvu ehk väiksust.
- Mikrofoon**, kr. Hääle suurendaja telefoni ja gramofoni torudes, mis hääli tuntavalt suurendab (kõvendab).
- Mikrofooniline**, kr. Nõrga-õrnahääleline.
- Mikroskoop**, kr. Suurendusklaas.
- Milli**, lad. Meetrimõõdus tähendab tuhandikku osa, nii: millimeeter — üks tuhandik meetrit jne.
- Miljöö**, pr. Ümbrustik, loodus.
- Mimoloog**, kr. Kellegi ülesastumist jne. ironiseerivalt järeloomaja.
- Miniatüür**, pr. miniature
1) Õige väikesed, vinjetisarnased ilustused vana-del käsikirjadel; 2) detailsete peensusteni välja-tõtatud õige väike joonistus; 3) väikesed, hästi ja peenelt väljatõtatud kirjutused ja jutustused; 4) üldse midagi õige väikest, tibatillukest.
- Miniatüür teater** — teater, kus õige lühikesi, väikseid etendusi antakse;
- Miniatürist** — kunstnik, kes väikseid, miniatüürilisi pilti joonistab.
- Minimaalne**, lad. Kõigeväiksem.
- Minnum**, lad. Miski muutliku palju kõige väiksem suurus.
- Ministeerium**, lad. Riigi keskvalitsus. Meil Eestis on ministeeriumisi 10, nimelt: sõjaministeerium, rahaministeerium, kaubandus - tööstusministeerium, välisministeerium, töö - hoolekandeministeerium, haridusministeerium, siseministeerium, kohtuministeerium, põl-lutööministeerium ja teedeministeerium.
- Minister**, lad. Ministeeriumi juhataja.
- Mirash**, pr. Looduse nähtus, väljaspool silmaringi olevate asjade petlik nägemine; näit. näevad rändajad kusagil eluta ja loodusest kõrbes korraga oma silma ees linnasid, jõgesid jne, mis lähemale jõudes jälle ära kaovad. Esialgu püüti sarnast nägemist silmavaate pettuseks lugeda ühesarnase eluta ümbruse mõjul, kuid mirash avaneb mitte üksiku rändaja, vaid sadandete silma ees korraga, ning teda ei nähta mitte üksi kõrbedes, vaid ka merel, mispärast tuli sarnastest arvamistest loobuda ning seletust mujalt otsida. Nüüd on äraseletud, et mirash on õhupeegelduse tagajärg, kus kaugel, väljaspool silmaringi olevaid asju õhupeegelduse läbi sil-

- maringi ette kantakse. Kõige rohkem tähelpanu äratav mirash on Fata Morgana.
- Misogiin, kr. Naistevihkaja.
- Misogiinia, kr. Naistevihkamine.
- Misogaam, kr. Abielu vihkaja.
- Misogaamiline, kr. Abielu vihkav.
- Mobilisatsioon, pr. Sõjaväe sõjajalale kutsumine, tagavaraväe tegevaks väeks ümbermuutmine.
- Moment, pr. Silmapilk.
- Monogaamia, kr. Ühe- naise pidamine, poligaa- milise abielu, mitmenaise pidamise vastand.
- Monogramm, kr. Ees- ja perekonnanime esime- sed tähed, nii kunstli- kult ühtepandud, et pea- liskaudselt vaadates, moodustavad üheainsa tähe.
- Monopol, kr. Eesõigus mingisuguste saaduste müümises ja laialilaota- mises; näit. on tseki- viina monopol praegu linna ja omavalitsusliste ametasutuste käes, s. o. neil on tseki viina müügi ainuõigus.
- Monument, lad. monu- ment. Ausammas.
- Moraal, lad. Komblus.
- Mosaik, pr. mosaigue. Üksikutest väikestest osa- dest, kivikestest, pärlmut- rist jne kokkulaotud, õieti
- peenelt ja kunstlikult sealjuures valmistud.
- Motiiv, pr. Põhjus.
- Motsioon, lad. Tervise parandamise otstarbel et- tevõetud jalutuskäik.
- Motto, itaal. — vaata epi- graaf.
- Mudel, saksa. Eeskuju mingi asja loomisel, val- mistusel
- Munitsipaal, lad. Lin- navalitsuse päralt olev.
- Munitsipaliteet, lad. Linnavalitsus.
- Munitsipalisatsioon, lad. Linnavalitsuse alla asutuste, ruumide jne. võtmine, linna korral- dusse andmine.
- Muumia, pr. Balsamee- ritud surnukeha.
- Muusad, kr. Kreeka mü- toloogias üheksa kunsti- kaitse jumalannat.
- Muuseum, kr. Vanaeg- sete, eriti aialooliselt väärtuslike asjade, kunstitööde jne. hoiu- ja näituskoht.
- Müstiline, kr. Saladus- line.
- Müstitsism, kr. Mõtte- teaduse õpetus, mille jä- rele püütakse tõde otsida alalise läbikäimisega ju- malusega ja saladusliste vägedega; 2) usk kõigi üliloomuliku sisse; eba- usk.
- Mütoloogiline — mui- nasjutuline.
- Müüt kr. Muinasjutt, eriti rahva ajaloost pärit.

N

- Naiiv**, pr. naif. Lapsik, lapsikult lihtne.
- Nartsiss**, lad. Kreeka mütoloogias — ilus noormees, nümfii Leiriopi poeg, kes veepeeglis iseenda kuju nähes ennast hakkas armastama, mille järele ka varsti suri. Peale surma olla tema keha lilleks muutunud, mille nimi seniajani nartsiss.
- Naturalism**, lad. naturalismus. Õpetus, mille järele loodust austakse, kirjanduses ja maalikunstis jälle kujutatakse teda loomulikkudes värvides, nii, nagu ta tõepoolest on.
- Natuur**, lad. natura. Loodus kõigis nähtustes, terves omas kogus, kõik elusad ja eluta asjad; inimese temperament, karakter.
- Nec plus ultra**, lad. „Mitte rohkem sellest, mis on“ — piir, millest üle enam minna ei või.
- Nemesiida**, kr. Kreeka mütoloogias — kättemak-su jumalanna.
- Nekroloog**, kr. Ärasurnud seltskonnategelase lühikene elulookirjeldus, mis tema mälestuseks kirjutakse.
- Netto**, itaal. Kauba puhas kaal (v. brutto).
- Neutraal**, lad. neutralis. Erapooletu.
- Nihilism**, lad. Mõtteteaduse õpetus, mis salgab maha kõik seni maksmapandud seadused ja vormid nii poliitilises kui ka ühiskondlikes elus.
- Nihilist**, lad. Nihilismi poolehoidja, selle õpetuse radades käija.
- Nikotiin**, lad. Mürk, mis tubaka sees asub.
- Nil novi sub sole**, lad. Vanasõna: midagi pole uudis päikese all.
- Noblesse oblige**, pr. „Suurtsugusus kohustab“, s. o. suurtsugusus toob enesega veel iseäralisi kohustusi ühes.
- Nolens volens**, lad. Tahest ehk tahtmata.
- Nomenklatuur**, lad. nomenclatura, — nomen — nimi. Mingisugusesse teaduse ehk kunstiharuse puutuvate termiinide, sõnade, asjade jne. nimekiri.
- Nominaal**, lad. nominalis, nomen — nimi. Nimetatud, kindlaksmääratud, näit. paberiraha nominaalhind, s. o. hind, mis on kindlaksmääratud ja millena ta rahva seas maksev.
- Nominalism**, lad. Mõtteteaduse õpetus keskaja lõpul, milles õpetati, et tõeolusi olemas ei ole, on vaid ainult sõnad ja nimetused.

- N o n p a r e l l**, pr. Trükirida, õige väike.
- N o r m a a l**, lad. normalis. Õige, harilik.
- N o t a a r i u s**, lad. Vannutatud ametnik, kes iga-suguseid lepinguid, ära-kirju jne. kinnitab.
- N o t a t s i o o n**, lad. notatio. Märkus, noomitus, n. ü. „peapesu“.
- N o t a - b e n e**, lad. Nii ni-metakse lühikest järel-märkust, mis kirja lõpul tehakse märgiks, et alamal järgneva peale on tarvis erilist tähepanu juhtida. Sagedasti tarvitakse ai-nult esimesi tähti N. B.
- N o v e l l**, lad. novellus. Uudisjutt.
- N u l l a r e q u l a s i n e e x - c e p t i o n e**, lad. Vana-sõna: ei ole seadust ilma erandita.
- N u m i s m a a t i k a**, kr. Ra-hateadus, rahatundmine, raha tehnilise ja kunsti-lise väärtuse hindamine.
- N ü a n s s**, pr. nuance. Var-jund, üleminek enam tu-medamatest värvidest he-ledemate peale üle, ehk ümberpöördukt.
- N ü m f** — kreeka mütoloogias mägede, orgude ja puude jumalanna.

O

- O a a s**, kr. Kõrbesaar elusa looduse mõttes, s. o. maa-lapp kõrbes, mis vilja, puid jne. kannab ning vett välja niriseb.
- O b e l i s k**, kr. Neljakandi-line kivisammas, kuni 45 meetrit kõrge, vanade egüptlaste poolt mõne tähtsa isiku ehk sünd-muse mälestuseks välja-raiutud.
- O b j e k t i i v n e**, lad. objec-tivus. 1) Asjalik; 2) ot-sustades inimeste, asjade jne. üle asjakohaselt, nen-de omaduste kohaselt, vaatamata isikliste aru-saamiste ja arvamiste peale.
- O b j e k t**, lad. objectum. Olemasolev ehk arvatav asi.
- O b l i k a t s i o o n**, pr. Lae-nukohustus, võlakiri, mil-le kindlustuseks on liiku-mata varandus jne.
- O b s e r v a t o o r i u m**, lad. Asutus, kes teateid annab loodusnähtuste, ilmade jne. kohta.
- O f f i t s i a a l n e**, lad. Ametlik.
- O k k u l t i s m**, lad. Usk sa-ladusliste, müstiliste näh-tuste sisse, millesse ainult teatud kogemustega isi-kud võib süveneda.
- O k k u l t i s t**, lad. Okkul-tisti sisse uskuja, sel alal kogenud isik.

- O**kkupatsioon, lad. Säjavägede võõra riigi maa oma alla võtmine lühemaks ehk pikemaks ajaks. Piltlikult: Saksa vägede okkupatsioon Eestis aastal 1918.
- O**kkupeerima, lad. Võõrariigi maad oma alla võtma lühemaks ehk pikemaks ajaks.
- O**ksiteeritud, kr-saksa. Hapnikuga kaetud roostetamise ärahoidmiseks.
- O**ktet, lad. Kaheksa inimese muusikaline etteaste laulus ehk muusika-riistadel.
- O**kultist, pr. Silmaarst.
- O**lympia mängud — vanade kreeklaste jõukatsumise mängud, korraldati iga nelja aasta pärast ja kestsid viis päeva; tähendatud jõukatsumise mängudest on meie ajal väljakujunenud ülemaailmalised spordi võistlused, mis korraldatakse iga nelja aasta takka ühes Euroopa riigis.
- O**nanism, is. nim. Käsi-kiimatus.
- O**nanist, is. nim. Käsi-kiimleja, inimene, kes oma sugulisi kirgi ebaloomulikult rahuldab.
- O**nomatopoeetika, kr. Häälte järelaimamine kirjanduslausetes.
- O**oper, itaal. Kurva, draagilise sisuga näitelavaline etendus, kus kõik osad muusika saatel lauldakse.
- O**peratsioon, lad. operatio 1) Arstiteaduses — lõikus; 2) Kaubanduses, sõjakunstis jne. — ettevõtte.
- O**pereerima, lad. 1) Arstiteaduses — lõikama; 2) Kaubanduses, sõjakunstis jne. — ettevõtma, tegutsema.
- O**perett — ooperi sarnane näitelavaline etendus muusika ja lauluga, kuid vahega, et operetis alati nali väljendub ning seal ka liht kõnet ette tuleb ilma muusikata.
- O**pponeerima, lad. Vastuvaidlema.
- O**pponent, lad. opponens. Vastuvaidleja.
- O**ppositsioon, lad. oppositio. Vastasrind.
- O**ptant, lad. Ühe riigi kodakondsusest teise riigi kodakondsusesse astunud kodanik.
- O**pteerima, lad. Ühe riigi kodakondsusest teise riigi kodakondsusesse kirjutama.
- O**ptika; kr. Valguse teadus, silma orgaani nägemise õpetus.
- O**ptimist, lad. Inimene, kes maailmas igal pool ainult headust näeb; optimism radades käija, poolehoidja.
- O**ptimism, lad. Mõtteteaduse õpetus, mille järele maailm ainult headuse

- poole areneb; pessimismi vastand.
- Oraator**, lad. Kõnemees, kõneleja.
- Orakel**, lad. Vanade kreeklaste ja roomlaste mütoloogias jumalate ettekuulutused; niisama ka püha paik, kus preestrid ettekuulutusi avaldasivad.
- Orfeus**, kr. Kreeka mütoloogias kangelane-laulik, kes oma lauluga kiskjaid metsloomi suutis vaigistada ja kaljusid paigast nihutada.
- Orgaan**, kr. 1) Osa elusast organismist, millel on oma ehitus ja oma tähendus organismi tegevuse kohta;
- Organiseerima**, lad. Ühendama inimesi ja nende tegevust teatud tagajärgede kättesaamiseks; kokkuseadma, moodustama.
- Organisatsioon**, lad. Inimeste ja nende tegevuse ühendamine teatud tagajärgede kättesaamiseks.
- Organism**, lad. 1) Organidest moodustatud jagamata üksus, näit. inimese, looma jne. keha, kus iga kehaosa tingimata tarvilik keha elushoidmiseks.
- Orgia**, kr. Joomapidu, kõlblusvastane mürgel.
- Originaal**, lad. originalis. Algkiri, algkuju.
- Orienteerima**, pr. S'Orienter. Ümbervaatama, selgusele jõudma.
- Ornament**, lad. ornamentum. Maali- ehk ehituskunstis lillede, viinamarjakobara jne. kujuline ilustus.
- Ortograafia**, kr. Õigekirjutus.
- Tempora, omores!** lad. Küll on ajad, küll on kombed! Õhkamine viletsate aegade üle.
- Vaalne**, lad. Ümarik-pikergune, kanamuna sarnane.
- OVatsioon**, lad. ovatio. Isiku auks avalikult toimendatud auavaldus.

P

- Paan** — metshaldjas kreeka mütoloogias.
- Paatos**, kr. Hingeline liikumine, kirk, kaasakiskuv vaimustus; näit. oraator kõneles määratu paatosega, s. o. ta kõnes väljendus hingeline liikumine, kirk, kaasakiskuv vaimustus.
- Paläoliitiline**, kr. Vanasse kiviajajärku kuuluv, kunas veel kõik inimkonna tarberiistad kivist valmistati.
- Paläoloogia**, kr. Õpe-

- tus vanast ajast, kiviaja-järgust.
- Paläoloog**, kr. Vanaaja teadja, kiviajajärgu tundja.
- Palingsesiiis**, kr. Vanaaja rahvaste usk maailma uuesti sündimise sisse peale igakordset hukkumist.
- Pamflett**, pr. Broshüür ehk kirjutus teravalt arvustava karakteriga, sihitud mõne tegelase, kirjaniku jne. pihta.
- Panemeticircenes.**— „Leiba ja tsirkuse eten- dusi!“ Muistse Rooma vaesema rahva nõudmine riigivalitsejalt.
- Panoptikum**, kr. Muuseumi sarnane asutus, milles rahvale vaatamiseks välja on pandud ajaloolisesse, arstiteadus- lisse ja teisteste teadus- harudesse puutuvad kol- lektsioonid ja näitlikud asjade kogud.
- Panoraam**, kr. Ringvaa- de; vaade, mis avaneb looduses.
- Pantomiiim**, kr. Vanade roomlaste ja kreeklaste juures tantsust ja rütmi- listest kehaliigutustest koosseisev ilma sõnadeta dramaatiline näidend; tumm- näidend.
- Pantomiiika**, kr. Mõtte ja sõnade edasi- andmine ilma sõnadeta — miimika, liigutuste jne. abil.
- Paradoks**, kr. Omapä- rane arvamine ja vaade, mis esialgse otsustamise järele näib ebaloomulik olevat ning millest aru- saada esimisel silmapil- gul võimata; ainult tähe- lepaneliku vaatamise ja otsustamise järele tundub ta õigena, kokkukõlas õigusega.
- Paradoksaalne** — oma- pärane, imelik, silmapais- tev, üldmõiste vastane.
- Parafiin**, kr. Vahasar- nane olus, leitakse val- misolekus ning tarvitakse vaha aseainena küünalte, vahapaberi jne. valmis- tamise juures.
- Paragraf**, kr. Jagu, jaos- kond, kirjatükk; kirju- takse märgiga §.
- Paralleel**, kr. Roobas- jooned, jooned, mis igas punktis üheteisega ühe- kaugusel seisavad.
- Pardon**, pr. Vabandage.
- Par eerima**, pr. 1) Hoop- vastu võtma, tagasi löö- ma; 2) ennast kaitsema, kaebtusi ja süüdistusi ümberlökkama.
- Parfümy abinõud**, pr. Kõiksugu kosmeetilised saadused, nagu: lõhna- õlid, puudrid, juukse määrded jne.
- Parkett**, pr. Väikestest ruutlauakestest ehitatud põrand, sagedasti mitmest puusordist.
- Park**, pr. 1) Metsatukk sisseehitud alleedega ja jalutuskohtadega; 2) ka-

- hurväe (suurtükiväe) las-
kemoona ladu; 3) raudtee-
ja trammivagunite hoiu-
koht.
- Parlament**, pr. Rahva-
esitajate kogu neis riiki-
des, kus ainuvalitseja
võim rahvalitsusega
piiratud (sarnast valitsust
ennast nimetakse konsti-
tutsiooniliseks.) Nüüdis-
ajal nimetakse ka ainult
rahvast esitav valitsus
parlamendiks. Nii ka
meie riigikogu.
- Parlamentöör**, pr. Isik,
kes sõjaväljal on saadetud
vastase vägedega läbi-
birääkimisi pidama, min-
gisuguseid ametlikka pa-
berisi ära andma jne.
- Paroodia**, kr. Pilkeline
järelaimamine.
- Partei**, pr. Erakond. Poliitilisi
erakondi on Eestis 7, ja nimelt; 1) põllu-
meeste ehk maaliitlaste
partei; 2) kristliku rah-
vaerakonna partei; 3) rah-
vaerakonna partei; 4) töö-
erakonna partei; 5) sotsi-
aldemokraatide partei;
6) iseseisvate sotsialistide
partei, ja 7) kommunistide
partei.
- Partikulaarne**, lad.
partikularis. Era.
- Partituur**, pr. Noot nelja
hääle jaoks.
- Passiivne**, pr. Kannatav,
tegevuseta, teiste mõjude,
jõudude, tegevuse läbi
tegev. Näituseks on ette-
lugeja osa aktiivne (te-
gev), kuulaja osa aga
passiivne (teise tegevuse
läbi rahuldatud), sellepä-
rast, et kuulaja ainult
lugeja ettelugemise läbi
rahuldatud on; jätab see
aga ettelugemise järele,
ei ole kuulajal kuulata ka
midagi, sest et esimene
võib toimida ilma viimase
kaasabita, s. o. lugeda
ilma pealtkuulajata ise-
endale.
- Passiivsus**, pr. Tegevu-
seta, teise tegevuse läbi
rahuldamine, aktiivsuse
vastand.
- Pateetiline**, kr. Täis
paatost, kirgline, kaasa-
kiskuv.
- Patienta vincit omnia**, lad. Vanasõna: kan-
natus võidab kõik.
- Patriotism**, kr. Isamaa-
armastus, armastus ko-
dumaa vastu.
- Patrioot**, kr. Isamaa
armastaja.
- Pause**, lad. pausa. Vahe-
aeg muusikas, laulus ehk
jutuajamises.
- Paviljon**, pr. Väike aia-
või lehtmaja sarnane ehi-
tus.
- Pedagoog**, kr. Kooliõ-
petaja, kasvatusteadlane.
- Pedagoogika**, kr. Kas-
vatusteadus.
- Pedant**, lad. Pedantismi
radades käija, igasuguste
väikluste poolehoidja.
- Pedantism**, lad. Maks-
ma pandud vormide, sea-
duste, vaadete ja korra

- väiklusline jälgimine, koomiline piinlikkus, korraarmastamine igas asjas.
- Pegasus**, kr. 1) Kreeka mütoloogias tiibadega hobune, kes peajumalale välku ja müristamis kätte toimetas; 2) nüüd — luulehobune.
- Pensioon**, pr. Eluaegne ehk ajutine abiraha, mis väljateeninud ametnikule ehk tema perekonnale riigi-, omavalitsuslise ehk eraasutuse poolt antakse ametniku teenistusest lahkumise eksi surma puhul.
- Pergament**, — Loomade nahad, nii pargitud, et nende peale võib kirjutada. Keskajal oli pergament pea ainsaks kirjutus abinõuks. Oma nimetuse sai Pergami linnast, kus esimene pergamenti paber väljatöötati teisel aastasajal enne Kristust.
- Period**, kr. 1) Vahe ühe nähtuse ehk sündmuse vahel kuni teise alguseni; 2) arvuteaduses arv, mis ühes ja samas järjekorras kordub lõpmatuseni.
- Periodiline**, kr. Järjekindlalt korduv.
- Perpetum mobile**, lad. Masin, mis iseenda jõul lõpmata aeg töötaks; sarnast masinat on, nagu teadus näitab, võimata ehitada.
- Perron**, pr. 1) Raudtee jaamaesine; 2) kivist ehitatud katusealune majaesine.
- Personofitseerima**, lad. persona ja facere. Eluta olevusi omas mõttes elavatena ettekujutama, näit.: puud läksid kuningat valima jne.
- Perspektiiv**, lad. 1) Kunst kujutada asju nii, nagu nad silma paistavad teatud vaatepunktist; 2) vaade kaugusesse, kauguses olevate asjade peale; 3) ümberpööratud mõttes — tulevik, tulevikuplaanid.
- Pessimism**, lad. Mõtte-teaduse õpetus, mille järele maailm areneb ainult kurjuse poole; optimismi vastand.
- Pessimist**, lad. Inimene, kes maailmas ainult kurjust näeb ning tõendab, et maailm areneb ainult kurjuse poole.
- Petifaktsioon**, lad. Ära-kivistamine, kiviks muutmise.
- Petitsioon**, lad. petitio. Palvekiri, palve, millega rahvas valitsuse poole pöörab, mingisugust palvet, soovi ette kandes.
- Petitloup**, pr. Poolmaske, katab ainult silmad ja nina.
- Petrogliifid**, kr. Eelajaloolisesse ajajärku kuuluvad kirjamärgid ja vigurid, jäänused milledest on järele jäänud Ameerikas leitavatel sammastel.

- Pharmazeut**, kr. Rohu-
teadlane.
- Pikant**, pr. piquant. Mai-
tserikas, terav, võluv.
- Plageeri ma**, lad. Teiselt
kirjanikult tema tööd näp-
pama, oma nime all aval-
dama.
- Plagiaat**, lad. Teaduse,
kunsti ehk kirjanduse
valda kuuluv vargus,
teiste töö omandamine
teaduse, kunsti ehk kir-
janduse vallast.
- Plagiaator**, lad. Varas
teaduse, kunsti ehk kir-
janduse põllul.
- Plakaat**, saksa. Avali-
kusse kohta üleskleebitud
ja suurte tähtedega trü-
kitud kuulutus.
- Planeet**, lad. planeta.
Päikese ümber ringlev
taevakeha, saab oma
valguse päikeselt. Pla-
neeta loetakse 12 suurt
ja mõningad väiksed.
Suured planeedid on:
Merkuur, Veenus, Maa-
kera, Mars, Vesta, Juno,
Zerera, Pallas, Jupiter
(kõige suurem), Saturn
(kolmekordse valguse rin-
giga ümbritsetud), Ura-
nus ja Neptuun, viima-
ne kõige kaugemal päi-
kesest. Kõik planeedid
ringlevad ümber päikese
ja samal ajal ka iseenda
telje ümber. Mitmetel
planeetidel on olemas
saatjad; näit. on Maa-
keral üks saatja — kuu,
Jupiteril kuus, saturnu-
- sel kaheksa, ja Neptunil
kaks. Väikseid planeeta
hüütakse asteroiidideks;
nad sündisid, nagu ar-
vatakse, ühe suurema pla-
needi lagunemisel, mis
purunes meile teadmata
põhjustel.
- Plastika**, kr. Kunst, mil-
les väljendub väliste
vormide ilu.
- Plastiline**, kr. Ilusate
vormidega, kujuline, üma-
rik.
- Platooniline** armas-
tus — armastus ilma
sugulise kooselamiseta.
Kreeka mõtteteadlase Pla-
toni õpetus, kes elas
384 aastat enne Kristust.
- Platonism**, — Kreeka
mõtteteadlase Platoni õpe-
tus, milles kutsutakse
inimesi ideaalsele elule,
tundelise ja materjaalse
lõbu unustamisele.
- Platvorm**, pr. Raudtee
kaubavagun ilma seinte
ja katusega; poliitilise
partei alus, mille peal
nad töötavad, tegutse-
vad.
- Pleonasm**, kr, Liig palju
tühje sõnu.
- Pluton**, kr. Mütoloogiline
altima valitseja vanade
kreeklaste ja roomlaste
usus.
- Poeem**, kr. Jutustus, mille
aineks on mingisugune
nüüdisaja ehk ajalooline
sündmus.
- Poesia**, kr. Jutustus,
milles antakse mõteid eda-

- si kuju läbi, ning milles peaosas etendab ettekujutus.
- Poeet**, kr. Kirjanik, luuletaja.
- Poleemika**, kr. Ajakirjanduse sulevõitlus, väielus ajalehe veerul.
- Polemiserima**—vaidlema, sulevõitlust pidama ajalehes.
- Polemograafia**, kr. Sõjasündmuste kirjeldus.
- Poligaamia**, kr. Mitmenaise ehk mehe pidamine.
- Poligaamiline abielu**, kr. Abielu ühe mehe ja mitme naise vahel ehk ümberpöörduvalt.
- Poligoon**, kr. 1) Hulknurk; 1) koht, kus kahurväe (suurtükiväe) laskeharjutusi peetakse.
- Poliitika**, kr. 1) Riigiteadus, riigi valitsemise oskus; 2) isiku tegevus, tema omapärane püüe tagajärgede kättesaamises.
- Poliitiline**. kr. 1) Poliitiline streik — streik, mida alustakse teatud poliitilise tagamõttega, tahetakse nõudmiste rahuldamist valitsuse poolt poliitilistes küsimustes, ei olda valitsusega ja tema tegevusega rahul jne.; 2) poliitiline vabadus — isikuvabadus, sõnavabadus, trükivabadus jne.; 3) poliitiline kuritöö — kuritöö, mis on kordasaadetud riiklises mõttes, üht ehk teist riigitegelast surmates, mis on tingitud kuritööd kordasaatva erakonna rahulolematusest ja vaenulikkusest surmatava riigimehe vastu; 4) poliitiline vangistus — riigis maksva korra vastase ja riigikorra kukutajalt vabaduse võtmine.
- Poliitik**, kr. 1) Riigimees, riigivalitsusest osa võtja; 2) isik, kes poliitilistes küsimustes hästi arenenud ja suurte kogemustega.
- Populaarne**, pr. populaire. 1) Kuulus rahvas; 2) rahvas laialdasel tarvitusel.
- Popurri**, pr. potpourri. Mitmest tantsust ehk heliloost koosseisev tants ehk helilugu.
- Portfell**, pr. 1) Nahk kott paberite hoidmiseks ja kandmiseks; 2) ministri portfell — ministri amet, kutse.
- Porto-franko**, lad. portus-sadam ja franc — vaba. Vabasadam, kust lubatakse kaupe ilma tollimaksuta läbi vedada.
- Portsigaar**, pr. porter — kandma ja cigar-sigar. Sigari-paberossi toos.
- Poos**, pr. Keha seisak.
- Poseerima**, pr. sks. 1) Mingisugust poosi võtma; 2) kunstnikule mudeliks olema pildi maalimise,

- kuju valmistamise jne. juures.
- Positiivne**, lad. positivus. Asjalik, tõelik, reaalne, jaatav.
- Positsioon**, lad. positio. Asukoht.
- Postament**, lad. Lillivaasi, kuu jne. alus.
- Poste restante**, pr. restes — jätma. Pealkiri kirja peal „kuni nõudmiseni“. Selle pealkirjaga kirjad jäetakse postkontori seisma senikauaks, kui kirja-saaja nendele ise järele tuleb.
- Post scriptum**, lad. postulare — nõudma. Soovi, palve ehk nõudmise avaldaja.
- Praktika**, kr. 1) Aastade kestel saavutud tööoskus, oma ameti teadmine; 2) arsti ja advokaadi praktika — nende abitarvitajate ringkond.
- Preemia**, lad. praemium. Tasu, mis antud tööstus-, kaubanduse- ehk kunstiharu töö saaduste eest auhinnana selle edendamise mõttes.
- Prefekt**, pr. préfet. 1) Roomlaste juures — keisri kaardiväe juht, kuid Konstantin Suurest saadik kindral-kuberner, riigineljandiku valitseja; 2) Prantsusmaal riigiosa juhataja, umbes end. Vene kubeneri õigustega; 3) politsei ülem Pariisis, Prantsusmaal.
- Preparaat**, lad. 1) Lahutus- ja rohuteaduse töö saadus; 2) looma keha, mis anatoomilistele õppimistele ja katsetele määratud.
- Preparaerima**, lad. Preparaati tegema, valmistama.
- Primadonna**, itaal. Esimene naislaulja ooperis.
- Primitiivne**, lad. Ürgaegne, lihtne, otsekohene.
- Printsiip**, lad. printsiipum. Algus, põhjus, mis on alghallikaks terve rea põhjustele.
- Privaat**, lad. Era.
- Privileegium**, lad. Eesõigus.
- Pro et contra**, lad. Poolt ja vastu.
- Probleem**, kr. Keerd-sõlm, keeruline ülesanne, küsimus, mis lahendust nõuab; küsimus, mille tagajärg ei ole isenesest näha, vaid nõuab terve rea harjutusi ja tõendusi.
- Probleemaatiline**, kr. Eneses probleemi sisaldav.
- Produkt**, lad. Looduse ehk töö vili.
- Produktiivne**, lad. produktivus, viljakandev, tagajärjekas.
- Profan**, lad. profanus. Inimene, kellel ei ole milleski teadmisi, arusaamist, kes millegi väärtusest aru ei saa.
- Profaneerima**, lad. profanare. Midagi suurt,

- kõrget, väärtuslikku maha tegema.
- Preadamiidid**, lad. isik. Preadamismiõpetuse poolehoidjad, inimesed, kes usuvad, et enne Aadamit on teine põlv inimesi maapeal elanud.
- Preadamism**, lad. — isik. Õpetus, mille järele loetakse inimesi maakeral elanud olevat enne piibli esi-isa Aadamit.
- Profiil**, pr. Asja ehk isiku küljevaade, s. o. vaade asja ehk isiku peale külje pealt.
- Programm**, kr. Eeskava.
- Progress**, lad. Edene mine.
- Progressiivne**, lad. Edenev, kasvav, suurenev.
- Projekt**, lad. projektum. Kava, plaan.
- Proklamatsioon**, lad. Proklamatio. Üleskutse.
- Prokuröör**, pr. procureur. Kõrgem kohtuametnik, kelle kohus on järele valvata, et kõik seadused saaks täpipealt täidetud; kohtus süüdistab prokuröör kaebtusaluseid seaduste ehk ühiskonna määruste rikkumises.
- Proletariaat**, lad, proletarius. Varanduseta rahvaklass, kelle ainsaks sissetulekuks on tema igapäevane teenistus.
- Proloog**, kr. Eessõna, sissejuhatus, saatesõna.
- Promenaad**, pr. promenade. 1) Jalutuskäik; 2) ka koht, kus jalutakse.
- Proosa**, lad. Liht kirja keel, ilma ilustusteta, silumisteta.
- Proosaism**, lad. Proosalise kirjakeele omapäralsus.
- Proosaline**, lad. Kirjutatud proosas, lihtsa stiiliga.
- Propaganda**, lad. propagatio. Kihutustöö.
- Proportsionaalne**, lad. propotismalis. Ühesugune, vastav; teatud vahekorras mingisuguse suurusega.
- Prospekt**, lad. prospectus. 1) Pikk, lai ja õige tänav; 2) mingisuguse ettevõtte trükitud tegevuskava.
- Prostitueerima**, lad. 1) Pordu elu elama, iseendaga kauplema; 2) niisugusesse elusse tõukama, avatlema.
- Prostitutsioon**, lad. prostitutio. Pordu elu, avalikkude naisterahvaste kauplemine iseendaga.
- Protest**, lad. Sõnade ehk tegevuse vastu seismine, vaidlemine.
- Protesteerima**, lad. Sõnade ehk tegevuse vastu vaidlema, seisma, kui nad ebaõiged, haavad näivad olevat.
- Protokoll**, lad. 1) Kohtu, seltsi jne. istangu ehk koosoleku kirjalik kirjeldus, ametlik tunnistus

- koosolekul vastuvõetud seaduste, määruste, kinnitud otsuste jne. kohta;
- 2) seaduste, ühiskonna määruste vastu eksimise ehk mingisuguse ametliku toimetuse üle kokku seatud kirjalik akt.
- Protsess**, lad. 1) Kaebtus; 2) kaebtuse kohtulik arutamine; 3) tegevus, näit. seedimise protsess jne.
- Proviant**, saksa. Söögitagavara.
- Proviints**, lad. provincia. Maakond ehk linn väljaspool pealinna, kuid oma riigi piires.
- Provokator**, lad. Äraandja, kes rahvahulkasid võimude kätte andmise eesmärgiga mingisugusele poliitilisele tegevusele, väljaastumisele avatleb.
- Provokatsioon**, lad. Sala-agentide jälgimine rahva poliitilisi koosolekuid, rahva poliitilisele tegevusele ehk kuritööle avatlemine valitsuse võimude kätte andmise eesmärgiga.
- Provotseerima**, lad. Provokatsiooniga tegemist tegema.
- Psevdonüüm**, kr. Varjunimi. Harilikult esinevad psevdonüüm — s. o. varjunime all kirjanikud, kunstnikud jne., kes oma õiget nime mitmesugustel põhjustel ei soovi avaldada.
- Psükoloogia**, kr. Hingeteadus.
- Punktuaalne**, lad. Täpisealne.
- Punsh**, ingl. punch. Piiritus suhkrus ja tsitroniga keeva veega segatult. Punsh glace — külmetanud punsh.
- Pünder**, pr. poudre. Selle sõna all mõistetakse pulbreid kahest sordist: üks, mis valmistakse tärglistest, oli laialdasel tarvitusel läinud aastasajal, — temaga puuderdati juukseid; teine sort puudrit valmistakse riisist ning tema läheb näo ja käte puuderdamiseks.
- Pärlmutter**, Saks. Lõunamaadel leitava konnakarbi väline äär, õige läikiv ja mitmevärviline; tarvitakse ilusajana.
- Püramiid**, kr. 1) Keha, mille aluseks on hulknurk ja külgedeks niipalju tipus kokkuminevaid kolmnurki, kuipalju külgi on alusel; 2) vanade egiptlaste poolt nende kuningate matusepaikadeks ehitatud kolossaalsed kivisambad neljanurgelisel alusel.
- Pürotehnika**, kr. Püsirohu, bengaal-ilutulede, rakettide jne. valmistamise teadus.

Pürohtehnilised saadused, kr. Bengaal-

ilutuled, raketid, püssirohi jne.

R

- Radikaalne**, lad. 1) Põhjalik, näit. arstiteaduses — radikaalne arstimine, s. o. põhjalik arstimine, kus tahetakse haigust ühes juurtega välja kiskuda; 2) poliitikas liberaalne, vabameelne.
- Rafineeritud**, pr. Puhastud, peenendatud, kõrvalistest olustest vabastud.
- Raioon**, pr. rayon. Ringkond, tegevuskond.
- Rana in fabula**, lad. Just kui konn mõistulaulus, s. o. puhub end konna täis, kes lõppude lõpuks ikkagi lõhkeb.
- Randevuu**, pr. rendezvous. Kohtamine, kokusaamine.
- Raport**, pr. rapport. Alama ametniku kirjalik ehk suusõnaline ettekanne ülemale ametnikule.
- Ratifikatsioon**, lad. Mingisuguse seaduse ehk määruse kinnitamine, heakskiitmine valitsuse poolt.
- Ratifitseerima**, lad. Heakskiitma, kinnitama.
- Ratifitseeritud**, lad. Heakskiidetud, tunnistud.
- Ratsionaalne**, lad. rationalis. Mõistuse ja arusaamise peal põhjendatud.
- Ratsionalism**, lad. Mõtteteaduse vool, mis lubab tööde otsida ainult kindlas mõistuses, puhtas mõtlemises, mitte aga katsete ja silmaringi saavutuses.
- Ratsionalist**, lad. Ratsionalismi poolehoidja, selle õpetuse radades käija.
- Raut**, ingl. Peenema seltskonna piduõhtu kutsutud külalistele.
- Reaalne**, lad. realis. Praktiline, tööpooldest olemasolev.
- Reabilitatsioon**, lad.-saksa. Kellegile tema endiste õiguste, aukraadi, seisuse jne. tagasiandmine.
- Realism**, lad. Mõtteteaduse õpetus, nominalismi (vaata) vastand; 2) üks praeguse aja mõtteteaduse vooludest, mis tunnistab sisemise maailma iseseisvat olemasolu rippumata mõtte loogikast; 3) kunstis ja kirjanduses mõistetakse realismi all tõeolulist kujutamist, kõikide nähtuste kirjeldamist nii, nagu nad tööpooldest on; 4) koolis (realkool)

- moodustab realism klassi-
sismile (vaata) vastas-
rinna, s. o. ignoreerib
klassitsismi õpekava; 5)
vahekorras eluga eitab
realism unistust, ettekujut-
tamist ja müstitsismi (vaa-
ta), võttes elu, nagu ta
tõepoolest on, tõe vaimus.
- R e a l i s t**, lad. 1) Realismi
poolehoidja, tunnistaja,
selle õpetuse radades
käija; 2) realkooli õpilane.
- R e a g e e r i m a**, lad. Vas-
tupidi tegutsema, vasta-
ma, vastukäiku andma.
- R e a k t s i o o n**, lad. reactio.
Poliitikas ja igapäevases
elus vool, mis 1) vaenu-
lik igale uuendusele, 2)
iseäranis vaenulik iga-
sugusele vabadusele,
ühiskonna iseseisvusele,
mõte vaba arenemisele
ja alama ja ülema rah-
vakihi ühe astmele sead-
misele.
- R e b u s**, pr. Mitmesugus-
test kujudest, sõnadest,
lausetest jne. kokkuseatud
mõistatus; pildimõistatus.
- R e d a k t s i o o n**, lad. 1)
Redaktori töö, tegevus;
2) ajalehe, ajakirja jne.
toimetuse ruum, niisama
ka toimetustööriistade koos-
seis.
- R e d a k t o r**, pr. redacteur.
Ajalehe, ajakirja ehk raa-
matu toimetaja, trükival-
mis korraldaja.
- R e d i g e e r i m a**, pr. redi-
ger. Kirjatöid kokkukor-
jama, trükivalmis korral-
dama ja trükki andma.
- R e d i k ü ü l**, pr. Naisterah-
vaste käekott väikeste
tarbeasjade, nagu: tas-
kurätiku jne. kaasaskand-
miseks.
- R e g u l e e r i m a**, lad.-sak-
sa. Õigeks seadma, kor-
da seadma.
- R e g u l e e r i t u d**, lad. Õi-
geks seatud, korraldatud.
- R e f e r a a t**, lad. Mingi-
suguse teaduslise, kirjan-
duslise, poliitilise jne.
kirjatöö ettelugemine
avalikult rahvale.
- R e f e r e e r i m a**, lad. Refe-
raati ettelugema.
- R e f e r e n t**, lad. Referaadi
ettelugeja.
- R e f l e k t s i o o n**, lad. ref-
lectio 1) Valguse kirrte
peegeldamine; 2) mõtte-
teaduses — iseenda tege-
vuse järele valvamine.
- R e f o r m a t s i o o n**, lad.
Vaimuliku liikumise jä-
relkaja XVI aastasajast
Lõuna Euroopas, millal
paavsti ja üldse katoliigi
usu vastane usuliikumine
oma alguse sai, mille
järelkusena katoliigi kiri-
kust lutheruse ja refor-
meeritud kirikud väljaka-
vasid.
- R e f o r m**, lad. Ümber-
muutmine, paremaks te-
gemine, uue paremuse
poole.
- R e k a p i t u l e e r i m a**, lad.
recapitulare. Eelmist kok-
kuvõttes lühidalt kor-
dama.

- R e k l a a m**, pran. reclame. Ärikuulutus, avalikult trükitud ja avaldatud kellegi ehk millegi kiitmine ärilise tagamõttega.
- R e k l a a m - b ü r o o**, pr. reclame, ja bureau — büroo. Koht, kus igasuguseid reklaame valmistakse.
- R e k o m e n d e e r i m a**, pr. recommander. Ettepanema, soovitama.
- R e k o n s t r u e e r i m a**, lad. Uuesti kokkupanema, ümbertegema.
- R e k o r d**, ing. Parem tagajärg spordi võistlustel, automobiilide võidusõidul, hobuste võiduajamisel jne.
- R e m o n t**, pr. remonte. Parandamine, ümberehitamine; kapitaal-remont — täieline ümberehitus, parandus.
- R e n e s s a n s**, pr. 1) Vana klassitsismiline kirjanduse ja kunsti vool XV ja XVI aastasadel; 2) ehituskunsti stiil, mis vana kreeka ehituskunsti XVI aastasajast uuesti jalule püüab upitada.
- R e n o m e e**, pr. renomé. Seltskonnalugupidamine, hää kuulsus.
- R e p e r t u a a r**, pr. repertoire. Näitelavaliste etenduste kava.
- R e p e t i i t o r**, lad. Kooliõpetaja, kes õpilast eksamile ette valmistab, ehk kodus temaga kooli õpetööd kordab.
- R e p e t i t i o** est mater studiorum, lad. Vanaõna: kordamine on õppimise ema.
- R e p r o d u k t s i o o n**, lad. reproductio. Järeltrükk maalikunsti toodangust, mingisuguse kunstitööst, loomingust jne.
- R e p u t a t s i o o n**, lad. Seltskonna arvamane, hea kuulsus.
- R e s e r v**, pr. Tagavara, tarvituskorraks valmis.
- R e s e r v u a a r**, pr. réservoir. Riist, nõu, suurema mahutusega, kus sees vedelikka — vett, gaasi jne. alalhoitakse.
- R e s h i i m**, pr. 1) Kord, valitsemise kord; 2) eluolukord mingisuguses asutuses.
- R e s o l u t s i o o n**, lad. resolutio. 1) Otsus. Ametkonna jne. juhataja pealkiri sissetulnud ametliku paberi peal, millega kirjas olev küsimus ära otsustakse kirja sisu järele.
- R e s o n a n s**, pr. resonance. Heli järelkaja, pikaldane edasikestmine.
- R e s o n e e r i m a**, pr. Harutama, asja ilma tagajärgeta, mõtteta harutama.
- R e s p u b l i c a**, lad. respublica — ühiskonna tegevus. Vabariik.
- R e s t a u r e e r i m a**, lad. Algkuju tagasiandma, endisesse kujusse ehk olekusse asendama; hoo-

- ne varemeid hoone endisel kujul ülesse ehitama.
- Restoraan**, pr. restaurant. Söögikoht, kust alkohoolilisi jooke võib saada sees joomiseks.
- Retoorika**, kr. Kõne, — nii liht kui ka ilukõne teooria, seadused ja määrused sel alal.
- Revansh**, pr. 1) Kättemaksmine, tasumine; 2) mängus — otsustav mäng, mis ühe poole kaotamisega peab lõppema.
- Reverans**, pr. Tütarlaste kummardus, nõnda ütelda „kniks“.
- Rikoshet**, pr. ricochet. Kõrvale pörkamine, näit. püssi kuul tegi rikoshet, s. o. pörkas kõrvale, jookstes küljega vastu kivi, metalli, vette jne; nõnda ütelda „lutsu viskamine“, kui kivi, olles veepinnale visatud, mitte põhja ei lähe, vaid ülespõrgates kümme-kond hüppeid teeb.
- Risk**, pr. Enese hädaohtu andmine kasusaamise lootusega; 2) millegi ettevõtmine, kus tagajärjed kahtlased ja õnnega tuleb rehkendada.
- Riskant**, pr. Hädaohtlik.
- Riskeerima**, pr. risguer. Hää õnne peale tegutsema, end hädaohu kätte andma.
- Robert-Macaire**, pr. Iseenesest osava, mitte millegi eest tagasi pörkava mõrtsuka nimetus.
- Rokoko**, pr. Paljude kõverajooneliste fassaadidega ja ornamentidega ilustatud ehitus- ja maalikunsti stiil, alguse saanud XVIII aastasajast.
- Romaan**, pr. Pikem jutustus, milles kirjeldud rida juhtumisi inimeste elust, mis elatud mitmesuguste ühiskondlike probleemide, kire, kultuuri jne. mõju all, valgustades elu tumedaid ja valgeid külgi.
- Romans**, pr. romance. Tundelise iseloomuga laul.
- Romantism**, lad. Kirjandusline vool Euroopas XIX aastasaja algul, sai oma alguse Saksamaalt ning püüdis haleduse voolule — sentimentalismile — kirjanduses piiri panna, lüües uue kirjandusline vooluga, mis pakus peaasjalikult melankoolse — unistava ja kaaskiskuva sisuga kirjandust, haleduse voolu sisse äraupatud rahva seas laineid.
- Romantiline**, pr. Romantismi vaimus; melankoolne, unistav, kuhugi udusesse kaugusesse tungiv.
- Rotatsioon**, kr. Kraaksumine, r tähe väljarääkimine mitmekordselt.
- Rullett**, pr. roulette 1) Harsart mäng raha peale mängupõrgus; 2) mõõdu-

rihm pika lindi näol
 ümarguses nahkkotis.
 Rüt m, kr. 1) Õige mõet,
 õige taktide jagamine

muusikas; järjekorraline
 toonide ehk lausele ülen-
 damine ehk alandamine
 kõnes.

S

Sahariin, lad. Kivisöe
 tõrvast keemiliselt val-
 mistatud olus, nõnda
 ütelda suhkru aeseaine,
 kuid viimases 500 korda
 magusam; söögiks köl-
 bulik, kuid mitte toitev:
 ei seedi.

Salat, saksa. Värske aia-
 vili; tarvitakse söögiks
 toorelt mitme juurde-
 lisadustega.

Salong, pr. salon. 1) Vöö-
 raste vastuvõtte tuba; 2)
 Pariisis nüüdisaja kunsti-
 toodangute näitus; vältab
 periodiliselt.

Salto mortale, itaal.
 Elukardetav, osav hüpe.

Sanatoorium, lad. Hai-
 gete ravitsemise koht
 kesk loodust, selleks ots-
 tarbeks loodusesse ehi-
 tatud haigemajas.

Sangviinik, lad. Inimene,
 kes igast asjast
 kergesti saab erutud, kõi-
 gist kergesti saab kaasa
 kistud, kuid sealsamas
 juba jälle endisesse sei-
 sakusse tagasi langeb.

Sangviiniline tem-
 perament, lad. Oma-
 pärane, sarnane sangvii-
 nikule: kergesti erutav
 ja kaasakiskuv, kuid ruttu

jälle alanev, s. o. endi-
 ssesse seisakusse tagasi
 langev.

Sardiin, itaal. Sort väik-
 seid heeringaid, püütakse
 Sardiinia ja Prantsusmaa
 kallastel, kus nad ka ära
 marineeritakse ja laiali
 saadetakse kinnistes kar-
 pides.

Sardooniline, kr. Tige-
 dalt-naerata, kihvtine;
 sardooniline naer — haig-
 lane — vahelpidamata
 kramplik naer; tuleb
 ilmsiks inimeste juures,
 kes selgroos põletikku
 põevad; siit kihvtine, tige
 naermine.

Sarkasm, kr. Tige kihv-
 tine pilge, vihkav teravus.

Sarkastiline, kr. Tige-
 pilkeline, kihvtine.

Satisfaktsioon, lad.
 satisfactio. Rahuldamine,
 rahulolev tunne, rahul-
 olemine.

Saturn, lad. Saturnus.
 1) Mütoloogiline külvi ja
 lõikuse jumal vanade
 roomlaste usus; valitses
 kunagi maapeal, millal
 elas rahvas külluses ja
 rikas saadustest; 2) pla-
 neet (vaata), teeb ringi
 ümber päikese 29 a. jook-

- sul, ning seisab temast 1200 miljoni kilomeetri kaugusel.
- Satüür, kr. Pilkelugu, milles kõigi inimkonna pahesid ehk üksikut isikut piitsutakse.
- Satüüriline, kr. Terav, pilkav, piitsutav.
- Seans, pr. 1) Lühikene vaheaeg, mis on tarvilik mingisuguse tagajärje kättesaamiseks; aeg mis on poseerimise, ülesvõtte jne. jaoks ära kulunud.
- Seeria, pr. Rida, rida järjekorras järgnevaid.
- Sekreet, pr. secret. Saladus.
- Sekstet, itaal. Kuue isiku etteaste laulus ehk muusikariistadel.
- Seksuaalne, lad. Suguline, sugueluline.
- Sektioon, lad. Jaoskond, eriti õpetlaste kogus, kongressides jne., kus harutakse mingisuguseid küsimusi.
- Sekundant, lad. secundas. Tunnismees kahevõitlusel, kelle kohus on järele valvata, et kahevõitlus saaks seaduste järele täide viidud.
- Sekvestreerima, lad. sequestre. Varandust üleskirjutama, ära võtma valitsuse kätte, ehk aresti alla panema kuni kohtu otsuseni ehk vaidlevate poolte kokkuleppeni.
- Semester, lad. semestris. Poolaasta õpeasutus-
 tes, pool õpeaastat.
- Seminaar, lad. seminarium. Keskkool, kus õpilasi kooliõpetaja kutsele ettevalmistakse. Vanasti olid Venemaal ka vaimulikud seminaarid olemas, kus peasjalikult vaimulikku haridust anti ning Vene papi kutsele ettevalmistati.
- Senat, lad. senatus 1) Kõrgem riigikogu muistses Roomas; 2) ülem seaduste väljaandja organ mitmetes praegustes riikides, näit. Prantsusmaal, Itaalias, Hispaanias, Põhja-Ameerika Ühisriikides j. p. m; 3) Ülikooli nõukogu Saksamaal; 4) kõrgem kohus, kelle otsus seadused ja otsused lõpulikkudeks ja otsustavateks loetakse; meil riigikohus.
- Senoné vero, é ben travato, itaal. Kui see ka õige ei ole, on see hästi välja mõeldud.
- Sensimonism, isikl. Kommunistline teooria, mida õpetas läinud aastasaja algul Prantsusmaal mõtteteadlane Sensiimon. Õpetus nõudis ühiskonna ümberehitamist, seisuste, eraomanduste ja päranduste ära kaotamist, kooperatiivide laiendamist uue usu ja uue teaduse pinnal.
- Sensualism, lad. Mõtteteaduse õpetus, mis

- õpetab, et kõik ettekujutused tulevad tunnetest, tundlusest, et mõtlemine ei ole muud midagi, kui ümbermuudetud tundmine, tundlus.
- Senti**, kr. Meetrimõõdus — üks sajandik, näit. sentimeeter — üks sajandik meetrit jne.
- Sentimentalism**, pr. Sentimentaalne, haleduse vool Euroopa kirjanduses XVIII aastasaja lõpul ja XIX algul, kui protest vale-klassitsismi ühekülguse ja ülistamiste vastu; sentimentalism ilmutas end tundeliste, isegi pisarateni ulatavate juttude näol, mis, oma kuivuse peale vaatamata rahva seas suurt poolehoidu ja lugumist võitis.
- Sentimentaalne**, pr. Tundeline.
- Serenaad**, itaal. Muusika, mis lahtise taeva all kellegi auks mängitakse ehk lauldakse hilja õhtul ehk öösel; serenaadi kodumaa on Itaalia, kus sarnane komme laialdasel tarvitusel.
- Serviis**, pr. Tee- ehk sööginõude üldkogu.
- Season**, pr. Aasta aeg; suvituse season, teatri season jne; arstimiste, löbustuste jne. period.
- Sinks**, kr. 1) Kreeka mütolooias muinasjutuline kullitiibadega elajas, kes igale möödaminejale mõistatuse — kes käib hommikul nelja, päeval kahe ja õhtul kolme jala peal — ette pani, ning kõiki, kes mõistatust seletada ei suutnud, koha peal ära tappis; 2) vanaaegne kivist kuju lövi keha, naise pea ja rindadega Egüptuses.
- Sfäär**, kr. 1) Kera, kera pind; 2) planeet — taeva keha; 3) ring, mida planeet oma käiguga teeb; 4) ümberpööratud mõttes — tegevusring.
- Shest**, pr. geste. Käelii gutus.
- Shestikuleerima** — kätega vehklema.
- Shovinist**, pr. Ülemäärase rahvuslise uhkusega kodanik, isamaaliku tundega hoopleja.
- Signaal**, pr. Kaugusest antud märguanne millegi teadustamiseks ehk teatud tegevuse alustamiseks.
- Sic!** lad. Nii! Kirjutakse kirjas lausete või sõnade vahele, kus tahetakse sõna või lause iseäralsus jne. alla kriipsustada.
- Sic transit gloria mundi**, lad. Nii kaob maailma au.
- Siluet**, pr. Silhouette. Asja, peajasjalikult silmnäo küljevõrd profiilis.
- Silfiid**, pr. sylphide, arvatavasti ladinakeelsest sõnast-silvanus-metsade

- jumal. Keskajast pärit mütoloogia järele olid silfiid kuulsad õhuvalla vaimud, siit maailma ja vaimuriigi vahemehed. Silfiidi nimega nimetakse praegusel ajal sageli meeldivat, hõljuva käiguga naisterahvast.
- Simuleeritud**, lad. Varjatud, järelehtatud pettuse mõttes.
- Sintutsuntaut non sint**, lad. Olgu nii nagu on, ehk ärghoopis olgu, — lause, mida mingisuguse korra alalhoiu soovimiseks otsustavana öeldakse.
- Sireen**, lad. 1) Kreeka mütoloogias olevus, kellel ülemine keheosa naise, alumine linnu oma; muinasjutu järele elasiivad nad kaljulistel saartel ja avatlesivad oma lauluga kalamehi kaljude otsa, neid silmapilkselt surmates; 2) ümberpööratud mõttes — naisterahvas, kes mehi oma võrku meelitab; 3) laeva vile.
- Sit tibi terra levis**, lad. Puusärgi kiri: olgu kerge sulle muld, rahu sinu põrmule.
- Situatsioon**, lad. 1) Asukoht; 2) selle ehk teise isiku tegevuse läbi majanduslises ehk kolmelises vahekorras väljakutsutud olukord.
- Si vis pacem, para bellum**, lad. Vanasõna: kui tahad rahu, ole sõjaks valmis.
- Skalpeerima**, lad. scalpellum. Pea nahka ühes juukstega ära lõikama; Ameerika metslaste komme vangivõetud vaenlastega ümberkäimises.
- Skalp**, lad. Äralõigatud, skalpeeritud peanahk ühes juukstega.
- Skandaal**, kr. Inetu väljaastumine, müra tegemine, seltskonna rahurikkumine.
- Skandaleerima**, kr. Müra tegema, rahu rikkuma, inetult väljaastuma.
- Skeptik**, kr. Inimene, kes kõigis asjus kahtleb, midagi ei usu, mis just silmaga näha ei ole.
- Skeptiline**, kr. Igas asjas kahtlev, mitte millegisse uskuv.
- Skeptitsism**, kr. 1) Mõtteteaduse õpetus, mis õpetab, et õige arusaamine pole inimesele üldse kättesaadav; 2) kahtlemine igal pool ja igas asjas.
- Skitse**, itaal. Esialgne, pealiskaudne joonistus.
- Skulptuur**, lad. sculptura. 1) Kujurkunst, kunst savist ja gipsist kujusid valmistada, marmorist valmistaja ja metallist valada.

- Skulptoor**, lad. Kujur, kunstnik, kes skulptuuri alal töötab.
- Snobism**, ingl. Halva kasvatusena ja üldse väiklaste inimeste püüd moodustada enda isikuga kõikteadjat ja peenemaitset inimest, ilma et endal sealjuures kõige-vähematki mõistust ehk teadmisi oleks.
- Sofism**, kr. 1) Ebaõige mõte, lause mis väga sarnane õigele, kuid tõe-poolst sisaldab eneses valet; 2) püüe n. ü. „augu pähe rääkimisega“ vastasele ebaõiget mõtet õigena äraseletada.
- Sofiist**, kr. Vanade kreeklaste juures ja üldse vanasti — pedagoog, hiljem pedagoog, kes oma töö eest tasu nõudis, lõpuks inimene, kes hea maksu eest valmis igas asjas kaasa rääkima, neidsamu asjaolusid jaatama, mis ta alles hiljuti eitas; 2) osav n. ü. „augu pähe rääkimises“ inimene, kes ebaõiget mõtet osavasti õigena ära oskab seletada.
- Soirée**, (loe suaree) pr. Peenem tantsu õhtu, õhtu seltskond.
- Solidaarne**, pr. 1) Ühemõtteline, kokkukõlas mõtte ehk tegevusega; 2) vastastikku vastutav.
- Soliid**, pr. Kõva, kindel, vastupidav; tähtis.
- Solist**, pr. soliste. Üksiknumbri kordasaatja muusikas.
- Somnambul**, pr. Somnambule. Kuutõbine.
- Sonett**, pr. Sonette. Tundeline luuletus, seisab koos 14 värsist, jaguneb kaheks nelivärsiks ja kaheks kolmvärsiks.
- Sooloogia**, kr. Õpetus loomadest, nende elust jne.
- Soolo**, itaal. Üksiketteaste muusikas ehk laulus.
- Sorteerima**, pr.-saksa. Mingisuguse põhimõtte, nagu omaduste, suuruse jne. järele jagama jagudesse, sortidesse.
- Sort**, pr. sorte. Jagu, selts, omadus.
- Sotsialism**, lad. socialis — ühiskondline. Poliitiline- majandusline õpetus, milles nõutakse kõikide era- tööstuste ja kapitaali ühiskonna kätte ülevõtmist, eraomanduste ärakaotamist, iga kodaniku sunduslikku osavõttu ühiskondlisest tööst ja tegevusest, eesõiguste ja klassivahede ärakaotamist, tööst saadud tasu õiget, ühetasast ärajaotamist kõikide töötajate vahel, nii et tööst saadud tulu mitte tööstusomaniku kaukasse, vaid tööliste eneste kätte läheks, ja rahvavalitsust. Oma karakteri poolest jaguneb sotsialism par-

- teidesse (erakondadesse).
 Meil, Eestis, on sotsialistlikka parteisid kolm, ja nimelt: 1) kommunistid, 2) iseseisvad sotsialistid, ja 3) sotsialdemokraadid.
- Spektakl**, pr. spectacle.
 Teatri etendus, vaatus.
- Spekuleerima**, lad. Suurte kasudega kauplema, mitmekordist vahekasu võtma edasimüütava kauba pealt.
- Spekulant**, — suurte kasudega kaupleja.
- Spetsialist**, pr. specialiste. Ametmees, kes omas ametis täiesti vilunud.
- Spioneerima**, pr. Salakuulamist toimetama.
- Spioon**, pr. Salakuulaja.
- Spiritism**, lad. Õpetus, mille järele usutakse surnute hingede läbikäimist n. n. „meediumite“ läbi siit maailmaga; usutakse, et vaim võib meediumi sellekohase kutse läbi siia maailma tagasi tulla, siin mingisuguse keha kuju omandada ja siis igasuguste küsimiste peale vastuseid anda jne.
- Staadion**, kr. 1) Spordi väli.
- Stadiüm**, kr. Üksik aste millegi arenemises.
- Stambuul**, kr. Konstantinoopol, Türgimaa pealinn.
- Start**, ingl. Võidusõidu, võidujooksu jne. algus; koht, kust jooks peale algab.
- Statistika**, lad. Andmete korjamine kõigi elu nähtuste, nagu: edene-mise, surevuse, viljakas-vu, kaubanduse, joomise jne kohta; niisama ka korjatud nähtustest näitlikute järelduste tegemine arvude abil.
- Stenograafia**, kr. Oskus niisama ruttu kirjutada, kui kõneldakse, iga sõna teatud märgiga märkides; kiirkiri.
- Stenograafist**, kr. Stenograafia, kiirkirjaoskaja, sel alal töötaja.
- Stereotüübiline**, kr. Ikka üks ja see sama.
- Stereliseeritud**, pr. Kahjulikkudest olustest puhastud, vabastud aurude ja kuumuse läbi; näit. stereliseeritud piim, s. o puhas piim, vaba bakteeriatest ja kahtlastest olustest.
- Stiil**, kr. 1) Omapärane lause karakter, individuaalne mõtte vorm 2) joon kunstniku töös, mis teda tema omapärase mõltega, vormiga teistest kunstnikkudest eraldab; 3) eriti — omapäralsus.
- Stipendiaat**, lad. Stipendiumi saaja.
- Stipendium**, lad. 1) Vaesematele üliõpilastele antav abiraha; 2) andelistele kunstnikkutele antav abiraha väljamaa reisuks õpe-otstarbel.

- Stradivaarius**, isik. nim. Nii nimetaksekuulsa viiulimeistri Stradivariuse valmistatud viiulisi, missuguseid loetakse kõige paremateks ja väärtuslikumateks maailmas.
- Strabist**, kr. Kõõrdsilm, kõveriti vaataja.
- Strateegia**, kr. Sõjakunst.
- Stseen**, lad. scena. Tegevuse järk, vaatus teatri etendusel.
- Student**, lad. Studens. Üliõpilane.
- Studio**, lad. 1) Maalikeh kujurkunstniku töötuba; 2) draama-studio — näite-kool, kes noori lavategelasi näitelavale ette valmistab.
- Subjektiiivne**, lad. Isiklik.
- Subjekt**, lad. Tegev isik, objekti vastand; 2) isiklik „mina“.
- Subjektiiivne**, lad. Isiklik, omapärane vaade asja peale, mis oleneb vaateleja isiklikust arvamisest, mitte aga vaadettava asja omadustest; 2) vahekord faktidega ja nähtustega isikliku vaate seisukohalt, iseenda karakteri omaduskohaselt.
- Subjektivism**, lad. Mõttheaduse vool, mis tunnistab reaalsset isiklikku arvamist igas asjas (v. subjektiiivne)
- Sufflör**, pr. souffleur.
- Isik, kes selleks otstarbeks näitelava ette üles seatud kastis, kus ta eten-duse ajal asub, näitlejale tema osa sõnad ette ütleb.
- Sub fide pastori**, lad. Pastoriameti kindluse nimel — sõnad, mis kirikuõpetajad oma allkirja kinnituseks selle ette kirjutavad.
- Suggestioon**, lad. Mõjumine, mõju avaldamine, millegile avatlemine.
- Suggereerim a**, lad. Mõjuma, mõju avaldama, millegile avatlema.
- Surrogaat**, lad. Aseaine; näit. sahariini võib suhkru, margariini või ja parafiini vaha aseaineteks nimetada.
- Suveräänsus**, pr. Valitsemise seadus.
- Sümbolism**, kr. Kaldumus oma mõtete väljenduses sümboole tarvitada.
- Sümbool**, kr. 1) Mõttekuju; 2) kuju, mis kutsub mõttes esile rea ettekujutusi kunagi olemas olnud vahekorra mõjul nende ehk teiste kujutustega.
- Sümfonia**, kr. Tervele orkestrile kirjutud suu-rem helitöö.
- Sümpaati a**, kr. Meeldivus, südamluk poolehoid kellegi poole.
- Sümpaati line**, kr. Meeldiv, sümpaatiat äratav.

Sümpaatiseerima, kr. Meeldima, sümpaatiat äratama.

Sümptom, kr. Väline tundemärk; üldse tundemärk.

Sündikalism, kr. 1) Tööliste püüd ühinemise poole oma ameti huvide platvormil, sündikaatide hariduse läbi ja võitlusega kapitalistlike korruga väljaspool riigivalitsust (parlament, riigikogu jne.)

2) Oma ametiga lähedalseisvate isikute ühinemine enda majanduselu parandamise platvormil; 3) suurkaupmeeste ühinemine kaubaturu valdamise ehk kaubahindade üleskravimise mõttes.

Sünoniim, kr. Ühe ja sama tähendusega, näit. tulu ja kasu jne.

Süpriis, pr. suprise. Ootamata õnn, üllatus.

T

Tabel, saksa. Kirjeldus, kus millegi kava jne. ära on näidatud.

Teadium vitæ, lad. Jälkus elu vastu.

Tacitus consensus, lad. Tumm, sõnuta rahulolemine.

Taks, pr. taxe. Kindlaksmääratud hind.

Taktika, kr. 1) Sõjateaduses — sõjaväe asendamine, nende võitlusesse viimine ja võitlemine; 2) poliitiliste erakondade võtmed ja tegevus erakonna võitluses; 3) üldse tegevus ja abinõude kombinatsioon.

Taktiline, kr. Kindla taktikaga, taktikat omav.

Talant, lad. talantum. 1) Loomuand, loomulik tegevusvõim mingisuguses teaduseharus, kunstis või tehnikas; 2) loomingu-

võime, anne.

Talisman, araab. Mingisugune asjakene, millel oleks nagu üliinimlik võim selle omanikku iga suguste pahede eest kaitsmata ja avada temale õnne ja kõik maailma mõnused.

Tara, itaal. Kauba ümbriku, pakkimise materiaali kaal, brutto (vaata) ja netto (vaata) vahe.

Tariif, pr.-ingl. 1) Kindlaksmääratud inimeste, kraami jne. veohind raud- ja veetedel; 2) kaupade hinnakiri sisse- ja väljaveo hindade ning tollimaksu äratähendamise

Teater, kr. Ehitus, kus näitelavalisi etendusi peetakse; anatoomiline teater — vaata anatoomiline jne.

- T e i s m**, kr. Usk maailma looja, Jumala sisse.
- T e e m**, lad. Mõte kõnes ehk luuletuses, ehk muusikalises loomingus.
- T e k s t**, lad. 1) Raamatu ehk ajalehe sisu, väljaarvatud piltide ja kuulutuste küljed; 2) ooperi ehk üldse muusikalise etenduse juure käivad sõnad.
- T e l e s k o o p**, kr. Pikksilm.
- T e m p e r a t u u r**, lad. temperatura. Soojuse ehk külma aste.
- T e m p e r a m e n t**, lad. temperamentum. Inimese karakter, iseloom, temperamenta loetakse harilikult neli: sangviiniline, koleeriline, melankoolne ja flegmaatiline (vaata sõnastikus kõigi nelja sõna seletused).
- T e m p o**, itaal. Kiiruse mõet, näit: tal oli jooksus hea tempo, s. o. hea kiirus.
- T e m p o r a m u t a n t u r e t n o s m u t a m u r i n i l l i s**, lad. Vanasõna: ajad muutuvad ja ka meie muutume ühes aegadega.
- T e n d e n t s**, pr. tendence. Püüe teatud eesmärgile; mõte, idee kordasaatmine.
- T e o r e e t i l i n e**, kr. Teooria peal rajatud, väljaspool praktikat.
- T e o r e e t i k**, kr. Inimene, kes igat asja teooria peal põhjendab, tunneb õigusi ja seadusi, kuid neid praktiliselt ei tarvita.
- T e o o r i a**, kr. 1) Teadmine, mis loogiliselt järeldatud üldistest seadustest; 2) mingisuguse teaduse või kunsti seadus, väljaspool praktilisi katseid; 3) passiivne vahekord tõeludega, praktika vastand.
- T e o s o o f i a**, kr. Usuteadus- müstiline õpetus, mille järele võib palvetamise ja vaimuriigiga läbikäimise läbi ükskord Jumala juurde ja teise maailma jõuda.
- T e o s o o f**, kr. Teosoofia. poolehoidja, selle õpetuse radades käija.
- T e r m i i n**, lad. 1) Mingisuguse teadusharu osk sõna; 2) tähtaeg.
- T e r m i n o l o o g i a**, kr. Mingisugusesse teadusharusse jne. puutuvate terminide kogu.
- T e r m o m e e t e r**, kr. Soojuse- ja külmamõõtja.
- T e r r a s s**, pr. Majaesine.
- T e r r i t o r i u m**, lad. Maa, maakond, riigi ehk linnavalitsuse alla kuuluv.
- T e r r o o r**, lad. 1) Hirm, kartus; 2) vägivaldne, ei millegi eest tagasi pötkav püüe tagajärgi kätte saada; 3) hirmuvalitsus.
- T i m e i s m o n e y**, ingl. Aeg on raha.
- T i p o g r a a f i a**, kr. Trükkoda.
- T o k o l o o g i a**, kr. Sünnitamise teadus, raskejalg-

- sele ja sünnitajale naisele abiandmise teadus.
- T r a d e m a r c**, ingl. Vabriku märk.
- T r a g ö ö d i a**, kr. Kurbmäng.
- T r a g i k o m ö ö d i a**, — kurblik-naljakas teatri etendus.
- T r a k t a a t**, lad. tractatus 1) Poliitiline ehk kaubandusline läbirääkimine ehk leping kahe riigi vahel; 2) mingisuguse teaduslise küsimuse kirjalik harutamine, mõttevahetus selle üle.
- T r a n s f o r m a t s i o o n**, lad. Übermuutmine.
- T r a n s i i t**, lad. transitus. Kaupade läbivedu riigist ilma tollimaksuta.
- T r a n s p o r t**, pr. 1) Kaupade vedamine, kättesaatmine; 2) kaubavoor; 3) sõjalaev kerges sõjariistus sõjavägede proviandi jne. vedamiseks.
- T r a n s p o r t e e r i m a**, lad.-saksa. Kaupasad üle viima, edasi saatma, ümberlaadima edasisaatmiseks.
- T r e n e e r i m a** (trennima) pr. Spordi harjutusi tege-ma, ettevalmistama, harjutama spordi võistlusteks.
- T r i k o o**, pr. tricot. 1) Var-rastega kujutud riie; ujumisülikond.
- T r i v i a a l n e**, lad. trivialis. Alatu, madal; vul-gaarne.
- T r u p p**, pr. troupe. 1) Salk; teatri näitlejate jne. koosseis.
- T r ü m o o**, pr. trumeau. Suur laeni ulatav peegel, kus inimene täies ulatuses vastu peegeldab.
- T s e n t r a l i s a t s i o o n**, lad. centralisatio. 1) Keskkoha kokkukoondamine; 2) maavalitsus, kus üksikute maaosade valitsus on keskvalitsusesse kokku koondatud.
- T s e n t r**, lad. Keskkohat, keskpunkt.
- T s t e r e m o n i i**, pr. cérémonie. Mingisuguse ametliku talituse vorm, kuju.
- T s e r e m o n i a a l**, pr. Mingisuguse ametliku pidustuse varemalt kindlaksmääratud kord. Tseremoniaal marsh — sõjavägede pidulik marsimine muusika saatel ülemuse ees pidulikkudel juhtumistel.
- T s i r k u l a a r**, lad. Ringkiri, ametlik teadaanne jne., mis ringkirja näol asutustesse laiali saadetud.
- T s i t a a t**, lad. Väljavõte mingisuguse autori tööst, kirjutusest.
- T s i t e e r i m a**, lad. Teise autori töist väljavõtteid tegema.
- T s i v i i l**, lad. civilis. Era.
- T s ü k l**, kr. 1) Ühes ja samas eeposes kirjeldatud rida juhtumisi; 2) rida asju ja nähtusi; 3) rida juhtumisi ja sündmusi,

mis ühte ja sellesse samasse loosse puutuvad. Tsüünliline, kr. Koeralik, häbitu. Tätoveerima, pr. tautouer. Keha värvima, märke sissepõletama, nagu see moeks on lõunamaa metsrahvaste juures. Ka merimeeste seas moodis, kes enda keha ja käte peale igasuguseid

joonistusi, enamasti mereelusse puutuvaid, sisse põletavad.

Tüübiline, kr. Omapärane, karakteriline.

Tüüp, kr. 1) Algkuju, asja esialgne kuju, mis sisaldab eneses asja enast enam vähem iseloomustavaid jooni; 2) sooloogias — suur süsteemaatiline loomade grupp.

U

Ubi bene ibi patria, lad. Vanasõna: minu isamaa on seal, kus mul hea on (elada).

Ubi lex, ibi poena, lad. Vanasõna: kus on seadus, seal ka karistus.

Ultimaatum, lad. Lõpulik ettepanek millegi asja kohta ühe riigi poolt teisele riigile.

Ultima ratio, lad. Viimane abinõu.

Universaal, lad. Üleüldine.

Universalism, lad. Püüe kõiki looduse ja vaimlisi nähtusi, tervet maailma ümber haarata.

Universiteet, lad. Ülikool.

Utiliseerima, lad. Tegevusse viima, ärakasutama.

Utilitaarne, lad. Kasudega seotud, ärakasutud.

Utilitarism, pr. 1) Sotsiaalne õpetus, mis tõendab, et kõikide ühiskondliste ja poliitiliste voolude eesmärk peaks olema võimalikult rohkema arvu inimeste õnn, ja et suurem kasu on heategevus; 2) igal pool isikliku kasu otsimine.

Utilitarist, lad. 1) Utilitarismi poolehoidja, selle õpetuse radades käija; 2) inimene, kes igal pool isiklikke kasusid otsib.

Utopia, kr. Unistus õnne- ja rahu maailmast, mida pole.

Utopist, kr. Inimene, kes võimatutele mõtetele elab.

Vertüür, pr. ouverture. Avamäng, muusikaline sissejuhatus ooperis, balletis jne.

V

- Vade in pace**, lad. Mine rahuga.
- Vae-victis**, lad. Häda võidetutele.
- Wagons-lits** — magamise vagun, nagu neid praegu kiirrongides tarvitakse.
- Vakant**, lad. vakatio. Vaba koht, aeg.
- Vale-klassitsism**, kr. Kirjandusline vool Prantsusmaal kui ka kõigis Euroopa riikides XVIII aastasajal, millal peaasjalikult kõigis kirjanduslistes toodangutes valitsevaid võimuseid ja kuningakodasid ülistati, olles sügavalt vanade klassikaliste s. o. vana kreeka ja roomaaja kirjanikkude mõju all nii mõtte, stiili kui ka vormi poolest.
- Valuuta**, itaal. 1) Väärt-paberi hind; 2) riigiraha kursi hind; 3) mingisuguse riigi rahaüksus.
- Vampiir**, Saksa. Vereimeja-nahkhiir Ameerikas, teeb suurt kahju loomadele, neist verd välja imedes; ümberpööratud mõttes vereimeja inimene, kes ühel ehk teisel kombel teiselt inimeselt viimast varandust välja katsub presida.
- Vandalism**, pr. Toores, metsik hävitamine, väärtuslike asjade, nagu: kunstiteoste jne. lõhkumine.
- Variatsioon**, lad. variativ. Teisend, kuju muutus.
- Veenus** — 1) vanade roomlaste mütoloogias merevahust sündinud iluduse ja armastuse jumalanna; seesama, mis kreeklastel Afrodita (vasta); 2) planeet päikese süsteemis, teine kauguse poolest päikesest.
- Veksel**, saksa. Kirjalik kohustus teatud ajaks kellegile teatud rahasumma välja maksmise üle.
- Veto**, lad. vetare—keelama. Keelama. Keelan ära.
- Viadukt**, lad. via — tee, ja duko — viib. Tee, sild üle kalju, jõe, kuristikku, oru jne.
- Vice versa**, lad. Ümberpöörduvalt.
- Vinjett**, pr. Vignette, vigne — viinamari. Ilustav joonistus raamatu kaane ehk pildi äärel.
- Virtuuos**, pr. virtuose. Hea mängija muusikariistal.
- Vis-á-vis**, pr. (loe visavii) Vastamisi vastas.

- Vivat**, lad. Elagu!
- Vokaalne**, lad vocalis. Inimeste hääle läbi täidesaadetud; näit. vokaalkontsert, s. o. laulukontsert jne.; ooper on ka vokaalne etendus.
- Volens — nolens**, lad. Tahes või tahtmata.
- Vorm**, lad. forma. Asja väline väljanägemine; 2) eeskuju millegi valmistamisel.
- Vormuleerima**, pr.-saksa. Lühidalt ja selgelt
- mingit ühist mõtet ehk seisukohta välja ütlemata; mõtet sõnastama.
- Vulgaarne**, lad. vulgaris, vulgus — lihtrahvas. Lihtrahvalik, hari-mata rahva maitse jä-rele.
- Vulkaan**, lad. Tulepurskav mägi, mis enesest aegajalt laavat (vaata) välja ajab.
- Vundament**, lad. Aluspõhi; alusmüür.

TÄIENDUS.

PEALADU:

KIRJASTUS

"REKLAM"

TALLINN,

PIKKJALG 2.

A

- Akalektiline värss** — täisvärss, milles kõik laused olemas.
- Akkreditii v**, lad. 1) Kirjalik akt, mis volitab teist isikut kolmandamale isikule teatud summat välja maksma; 2) diplomaatilises elus: kiri, mandaat, mis riigipea poolt saadikule või konsulile tema isiku tõestamiseks selle riigi valitsusele ettenäitamiseks väljaantakse, kuhu ta on saadikuks määratud.
- Alibi** — kohtualuse süütause tunnistus, mis tõendab, et kohtualune sel silmapilgul kui kuritegu sündis, kuriteokohast hoo pis eemal viibis.
- Allüür**, pr. Hobuse jooks (traavi, kaloppi jne.)
- Altruism** lad. Kombe line ilmavaade, mis eneseohverdamise ja ligemise aitamise elu üles andeks seab.
- Amoraalne kehaosa** — alumine, niudekohane kehaosa.
- Ankeet** — kirjalik teade te kogumine selleks trükitud blankettide abil.
- Annominatsioon** — ühe ja sama sõnajuure kordamine kirjanduses, näit.:
üle kase ja kaasiku,
üle kuuse ja kuusiku,
üle männa ja männiku,
üle lepa ja lepiku jne.
- Antilegaalne**, kr.-lad. Seadusevastane.
- Antisemitism** — juudi vastane meeleolu.
- Apostroof**, kr. Kirjamärk, komma ' tähe peal, näit. dine'.
- Apis** — üks tähtsamatest vana Egiptuse jumalatest: must härg neljanurgelise valge märgiga otsaes.
- Appartement**, pr. Maja jagu, mis enesega iseseisva osa kujutab.
- Artib uut** — tunnusmärk, tundemärk.
- Aspiratsioon**, lad. Väljaimemine, väljapumpamine.

Astraalkeha — tähekeha.

Auditoorium, lad. Saalkõrgemas õpeasutuses,

kus lektseid ette loetakse. Avarii — laeva ehk selle peal oleva kauba osaline hukkumine.

B

Brikett, pr. 1) Kokkupressitud kivisöe tolm ja puru. Kokkupressitult antakse briketile kivisöe tõrvaga segatult teliskivi kuju; 2) niisama tehakse briketti

turvast, vedelal kujul teda kastidesse valades.

Brutaalne — brutto (vaata) kaalus.

Buduaar, pr. Hästi sisestatud naisterahva tuba.

D

Dateeritud, lad. Kuupäevaga, aasta numbriga ära märgitud.

Defekt, lad. Rikkiläinud, rikutud.

Degeneratsioon, lad. Uuestisünd, mis seisukorra halvenemise kaasa toob.

Demograafia, kr. Osa statistikast; rahva ede-

nemise, surevuse ja arenemise statistika.

Desarmeerimine — sõjaväe vähendamine.

Desarmeerimise konverents — väevähendamise konverents.

Diner (diné, dinee) pr. Pidulik lõunasöök.

E

Edikt — taadaanne rahvale valitsuse poolt, määrus.

Edukatsioon, lad. Kasvatus.

Eksmatrikulatsioon — ülikoolist väljaheitmine õpemaksu maksmata jätmise pärast.

Ekspansiivne, pr. Otsekohevalt avalik, oma isiklikkude mõtete ja tunnete avaldamisest kaaskistud.

Eksponaat — näitusel väljapandud asi, saadus.

Eksponeerima — näitusel väljapanekutega esinema.

Ekstravagantne, lad.
Kummaline, iseäralik.
Emisioon, lad. Paber-
raha liikvele laskmine.
Entusiasm, lad Vaimus-
tus.
Epanalepsis — ühe ja
sellesama sõna korda-
mine nii lause alguses
kui ka lõpus, näit.: hõis-
ka rahvas, hõiska; laula
linnuke, laula jne.
Epistel, — Epistliks loe-
takse seotud ehk ka sid-
umata kõnes loodud

kirju. Epistel sisaldab
pilget, humoori ja ta on
lähedases suguluses sa-
tütüriaga. Saksa luuletaja-
test on epistlid loodud
Goethe, Vene omadest
Pushkin ja Lermontov.
Epistlite hulka võiksime
meie lugeda Kitzbergi
„Tiibuse Jaagu“ kirju.
Etnograafid, kr. Rah-
vaste kirjeldus, rahvaste
liigitamine.
Etnograaf, kr. Etno-
graafia alal tegev isik.

F

Fascio (Fascism) — im-
perialistliku kalduvusega
poliitiline liikumine, algu-
se saanud 1915 a. Itaalias.
Täielik organiseerimine
1919 a. peale. Aktiivset te-
gevust alganud 1922 a.
Gabriele d' Annunzio ja
Benito Mussoliniiga ees-
otsas. Viimane neist aval-
dab viimasel ajal aktiivset
tegevust ning valiti hil-
juti Itaalia peaministriks.
Selle poliitika üks põhi-
mõte on: rahvas üle isi-
ku, seltskond üle klassi.
Fascist, — Itaalia rah-
vuslaste vabatahtlik sõ-
dur, üldse fascio poole-
hoidja. Fascistid kanna-
vad musta pluusi, mille
varukal salga märk,
musta mütsi ja sõjariis-
taks keppi, kui teise sõja-

riista tarvitamiseks vaja-
dust ei ole. Fascistid on
praegu Itaalias seisu-
korra peremehed.
Fiskaalne, lad. Raha-
line.
Fraktsioon, lad. Jagu,
jaoskond; iga poliitiline
partei parlamendis.
Fraterniseerima, pr.
Vennastama.
Fraternite, pr. Vendlus.
Futurism — uus vool
kunstis. Tema jaatavad
põhijooned on veidi se-
gased, kuid eitaval küljel
selle eest üliselged. Nad
ütlevad: „maha kõik, mi-
da meie pole teinud!
Maha renessans, Shakes-
peare (loe Shekspiir),
Goethe, Dostojevski jne“.
Futurist — kunstnik,
kes futurismi jälgis käib.

H

Heteroguunne, kr. 1) Ebakohane; 2) mitmet seltsi.

Humanism, lad. Teaduse ja kunsti uuestisünd, teaduse renessans, kunstkirjanduse vool XIV—XVI aastasaja kestel Itaalias, Saksamaal ja teistes lõuna Euroopa riikides. Vanade kreeka klassiliste autorite õppimise läbi väljaarenenult andis ta uue teaduse, uue psükoloogia, kirjanduse, kooli ja iseseisva rippumata kunsti, ning

vabastas isiku ja kultuuri katoliigi kiriku surve alt.

Humanist — humanismi radadel käija, selle kunstivoolu harrastaja.

Humanitäär teadused — klassitsismi kavaga teadused; teadused, milles humanismi kui kunsti ja teaduse uuestisündi õpetatakse.

Humanne — omapärane humanismile.

Hypsometer — kr. Kõrguse mõõtmise abinõu.

I

Immatrikuleerima — Ülikooli sisseastumine, sissekirjutamine.

Innaageerima — laenama, omaks võtma, omaks tunnistama; näit. roomlased inageerisid kreeklastelt nende usukombe ja jumalad, s. o. nad tunnistasid kreeklaste jumalad ja usukombe omaks, laenasid need endale.

Inavgureerimine, lad. Pidulik au- ehk mälestussamba püstitamine, maja sisseõnnistamine jne.

Indeks, lad. 1) Katoliigi kiriku poolt keelatud raamatute nimestik; 2) sissejuhataja.

Inertsia, lad. Liikumatus, paigalpüsivus, ehk omadus saadud tõuke jõul niikaua vahetpidamata edasi liikuda, kui mingisugune väline põhjus selle paigalpüsivuse ehk edasiliikumise ära ei lõpeta; inertsia mõjul tegutsema — kord võetud eesmärgile edasi minema, ilma et siin juures tahtmine ehk arusaamine mõõduandvad oleks.

Instants — aste.

Insubardinatsioon, lad. Käsu mittetäitmine, sõnakuulmatus.

Intonatsioon — 1) tooni andmine; 2) väljendus muusikas, kõnes jne.

Intraduktsioon — muusikaline sissejuhatus.

Isoleeritud — millegi vastu kaitstud, millegist eemaldatud.

K

Karjeer, pr. Edu, edasi jõudmine ühel või teisel alal.

Karjerist — inimene, kes püüab edasi jõuda, endale kuulsust võita.

Kartogramm, kr. Statistilistes andmetes näitlik selgitus kõverajoonelise joonistuste abil.

Koalisatsioon — ühinemine.

Koaliseerivad rühmad — ühinevad rühmad.

Konfidetsiaalselt — salajaselt.

Konfidetsiaalne — salajane.

Kontinent — mannermaa.
Kontingent, lad. 1) Millegi täisarv; 2) koosseis, arv.

Koopteerima, lad. Täiendama, abijõudusid juurde võtma.

Kriminaal — kaelakohuline.

Kriteerium, kr. Otsustamise mõõdupuu.

Kultus, lad. 1) Vanade rahvaste usukomme, jumalate austamine.

Kurioosne, pr. 1) Naljakas, naeruväärt; 2) huvitav.

Kurioosum, pr. Nali.

M

Manipuleerima, lad. Midagi omandama, millegiga ümber käima, mingisuguseid tegusid läbi tegema.

Manufaktuur, lad. Kõiksugu kiutööstuse saadused.

Manuskript, lad. Käskiri.

Mastaab — mõõtude vahekord, suhe plaanil.

Matador — härjavõitleja Hispaanias; harilikult see, kes härjale viimase hoobi annab.

kult see, kes härjale viimase hoobi annab.

Matrimoniaalne, lad. Abieluline.

Mimooos — sojamaa lillepõõsas, mille lilled on niivõrd tundelised, et nad kõige väiksema puudutamise läbi pudenevad.

Modern, pr. Ajakohane, ajanõuetele vastav.

Modernism, pr. Püüe uuendusi läbi viia.

Modulatsioon, lad. Tooni vaheldus.

Morolf—legendaarne isik lõuna euroopa keskaja muinasjuttudes kuningas Salomonist: tark, tsüüniline inimene, kes osavalt oskas kuninga Salomoni iga kõrge mõtte äramäärida ja alatuks teha.

Mot d'ordre, pr. Pääsõna, märgusõna, loosung.

N

Natsionaliseerima, pr. Rahva omanduseks ülevõtma.

Nivelleerima — 1) maad loodima; 2) ühtlustama, tasandama.

Noli me tangre, lad. Ära puutu mind! 1) Eri- liselt tundeliste kasvude, näit. mimoosi nimetus; tundeline koht, mida ei tohi puudutada.

O

Ood. — Oodiks kutsutakse niisugust lüürilist kirjatööd, milles autor oma ülendavaid tundmusi avaldab. Peajoon oodis on pateetlikkus — kirglus.

Oodid on pärit vana kreeka ajast, kus oodisid kangelaste ja suurte sündmuste auks loodi kandli (lüüra) kaasmängul.

P

Pornograafia — soppa- kirjandus.

Pioneer, ingl. Esimene töömees mingisuguse uue tööharu juures; 2) esimesed asujad metsikutel maadel.

Prestiish, pr. Autoriteet, tähtsus.

Priis — auhind.

Printsipaal, lad. Pere- mees, ülemus.

Pro — asemel, selle ase- mel; näit.: või pro mar- gariin jne.

Protseduur, pr. Millegi pikaldane täitmine.

Publitsist, pr. Kirjanik, kes ühiskonna küsimuste üle kirjutab ning teeb tegemist poliitikaga.

R

Reglamentaarne lad. Määrustega kokkukõlas.

Reglamentatsioon, lad. Määrus.

- Reljeef, pr. Kumerik, kumerik kujutus.
 Reporter. ingl. Ajalehe kirjasaatja, kaastöoline.
 Repos, pr. Puhkus, puhkepaik.
 Mon repos — minu puhkus; lõbustuskohtade nimetus.
- Repressioon, lad. Kitendus, pealesurumine, rõhumine.
 Rivaal, pr. Võistleja.
 Rivaliteet, pr. Võistlus.
 Rutiin, pr. Tegevus ehk mõtlemine ilma millegi kavata, teadmatalt, lihtsa harjumuse järele.

S

- Sanktsioneerima — maksma panema, maksvaks tunnistama.
 Sensatsioon, lad. Ärevus, sügav mulje, millegist.
 Shanshonett, pr. 1) Julge, lõbusa karakteriga laul; 2) laulja, kes shanshonetta laulab.
 Shargoon, pr. Rikutud keelemurre.
 Shovinism — marurahvuslus, ülemäärane isamaarmastus.
 Shovinist — marurahvuslane.
- Spasma — tahtma lihakste värin.
 Stabiliseeritud — püsivaks tehtud.
 Stabiliseeriv — püsiv.
 Subordinatsioon, lad. Alluvus, sõnakuulmine, käsutäitmine.
 Subsideerima — aineliselt aitama, rahalist abi andma.
 Sümmetiline, kr. Õige, tasakaalus, sarnane.
 Sünkretism, kr. Kokkulepe ehk liit.

T

- Tembr, pr. Hääle oma-dus, varjund.
 Tiraad, pr. Kõne deklamatsioonilise karakteriga.
 To be or not to be — „olla ehk mitte olla“ — kuulsa Shakespere'i (loe Shekspiiri) näidendi Hamleti algussõnad.
 Tonn, pr. Kaal, võrdub 62 puudale (1000 kilo).
- Transiit, lad. Kaubavedu ühest riigist teise läbi kolmandama riigi.
 Transiit kaubad — kõik kaubad, mis ühest riigist teise veetakse läbi kolmandama riigi. Nii on kõik kaubad, mis meilt, Eestist, läbi Venemaale veetakse transiit kaupade nime all.

Tribunaal lad. Kohtu kõrgem aste. Eriti mändisid tribunaalid suurt osa Prantsuse ja Vene revolutsiooni sõdade ajal.

Trust, ingl. Ettevõtjate liit, ühinemine kaubanduse või tööstuse platvormil.

Turniir, pr. Võistlus.

V

Vegetarianism, lad. Opetus, mis püüab näidata, et inimene on selleks loodud, et ainult tigusugust viljatoitu süüa, mitte aga lihatoitusid.

Vertikaalne — loodis.

Vestibüül — eeskoda.

Veteraan, lad. Vana sõdur, mingisuguse tegevuse juures vanaks jäänud isik.

Viibeerib — kahtleb, väriseb, kõhkleb.

Viisa, lad. Märkus, mis väljamaa passile selle riigi konsuli poolt tehakse, kuhu selle passi omanik sõidab.

Viribus unitis, lad. Ühendatud jõul.

Virtuaalne, lad. Võimalik, ettekujutatud; näit. virtuaalne tee pikkus jne.

Viseerima, lad. Väljamaa passile selle riigi konsuli poolt märkust laskma teha, kuhu passiomanik sõidab.

Vita brevis, ars longa est, lad. Vanasõna: elu on lühikene, teadus igavene.

TALLINNA
KAUBANDUS- JA TÖÖSTUS
AADRESSRAAMAT

19

23

TRÜKIST ILMUNUD JA SAADA
PAREMATES RAAMATUKAUP-
— LUSTES JA PEALADUS: —

KIRJASTUS, *REKLAM* KONTORIS,
PIKKJALG 2

SISALDAB KÕIKI TALLINNA
KAUBANDUS- JA TÖÖSTUS-
ETTEVÕTTETE AADRESSE
ÄRIHARUDE JÄRGI; VALIT-
SUSE ASUTUSTE JA KAUBAN-
DUS-TÖÖSTUS-ETTEVÕTTETE
KÕNETRAATIDE Nr. Nr. J. N. E.

August Raudsepa TRÜKIKODA

Tallinnas,

Rataskaevu tänav 6 :: Kõnetraat 18-15.

Valmistab

korralikult ja peenemaitseliselt kõiksugu
trükitöid, nagu:

nimekaarte, kontoriraamatuid, blankette,
hinnakirju, arvelehti, müürilehti, põhi-
kirju, etikette, kaustikuid, raamatuid,
albumisi, ajalehti, programme j. n. e.

Ladus olemas

kõiksugu raamatuid ja blankette valla-
valitsustele ning eraasutustele.

Eritööstus:

Värvitrükk. Kunsttööd.

Eksitavad trükivead, mis korrektuuris läbi lastud ning mida enne sõnastiku tarvitamist palume ära parandada.

Lehekülg	Veerg	Rida		On trükitud	Peab olema
		Ülevalt	All		
5	—	15		teha, ning	teha, ning
5	—		2	tasutud, ning	tasutud ning
6	—		1	vaata ⁴	vaata.
9	2	18		Amur,	Amor,
9	2	2		ringina. ning	ringina ning
10	2		20	käia	käija
10	1		2	vastuseisavad	vastu seisavad
14	2	8		leidub, ja	leidub ja
16	1		13	Despot,	Despoot,
16	2		13	Pädagoogika,	Pedagoogika,
17	1		1	kus, harmoonilise kokkukõla asemel.	kus harmoonilise kokkukõla asemel
21	2	10		mõteta	mõtteta
28	2	4		kõrvalolijatel	kõrvalolijatele
29	2	15		Värs	Värss
36	1	5		kohustus-volitus	kohustus, volitus
41	2		4	võib	võivad
41	2		3	okkultisti	okkultismi
51	2	8		suhkrus	suhkru
64	1	19		iseloom, tempera- menta	iseloom. Tempera- menta
64	2		8	mõte,	mõtte,
77	1	10		— tahtma	— tahtmata

Vähem eksitavate trükivigade kordumist palutakse austatud sõnastiku tarvitajaid lahkesti vabandada.

Väljaandja.